

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת וישלח ח - יד סלו | זך היומי - מכות כא - שבועות ד | משנה ברוה - סימן רע"ב טע"ף ט' עד סימן רע"ג טע"ף ד | מוסר - חומת דת פרק ו' והנה בעניני הכסף עד פרק ח' תחילת פרק ט' | קנין חכמה - פרק א משנה ה' עד משנה ז'

יום המישיה ה' כסלו תשע"ח | פניני פרשת ויצא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	16:01	16:15	16:09	16:06	16:00	16:08	16:19	16:07	16:01
יציאת שבת	17:15	17:16	17:15	17:14	17:16	17:15	17:17	17:12	17:15
ר"ת	17:53	17:49	17:51	17:48	17:52	17:50	17:54	17:44	17:53

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א אמר לתלמידיו: כיום, עשרות שנים לאחר אותו מעשה, יכולים אנו להזכר מה הרויח מרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל מאותו ויתור. אין בית מדרש בו לא הוגים יומם ולילה בחיבורו הגדול, ובסלוצק אף זכה לחתנו הגדול, הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל.

מאוצרו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

לו משרה תורנית נכבדה, בעוד חתנה הבכור - הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל - עדיין לא התעטר בכתר תורה כראוי לו. הציע איפוא רבי איסר זלמן ל'סבא' ששניהם יבואו לשמש כראשי הישיבה, באמרו שאף רבי משה מרדכי ראוי לאיצטלא רמה זו. לאחר דין ודברים נאות ה'סבא' להצעה, ושני הגיסים נסעו לסלבודקה והחלו לכהן בצוותא כראשי הישיבה.

לאחר כמה שנים, נוכח רבי איסר זלמן ששיטות הלימוד שלו ושל רבי משה מרדכי - שונות. בעוד הוא שם דגש יותר על למדנות ועומק העיון, רבי משה מרדכי התמקד יותר על הספקי הלימוד, ונוכח שאין שני המלכים יכולים לשמש בכתר אחד. חיכה רבי איסר זלמן להזדמנות בה יוכל להותיר את הישיבה בראשותו הבלעדית של גיסו. ואכן מיד כאשר הגיעה ההצעה על ידי ה'סבא מסלבודקה' לפתוח סניף של הישיבה ב'סלוצק' עזב רבי איסר זלמן את סלבודקה ועבר לישיבה החדשה, ממנה הסתעפה מאוחר יותר ישיבת לייקווד, שהיגרה בשנות המלחמה לארצות הברית.

אמר הרב שטיינמן לתלמידיו: כיום, עשרות שנים לאחר אותו מעשה, יכולים אנו להזכר מה הרויח רבי איסר זלמן מאותו ויתור. אין בית מדרש בו לא הוגים יומם ולילה בחיבורו הגדול 'אבן האזל', ובסלוצק אף זכה לחתנו הגדול, מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שהאיר את עולם התורה וקומם את עולם הישיבות בארצות הברית לתחיה.

המשיך הרב לומר: גם מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן יהודי בר אוריין ותלמיד חכם איסר זלמן בסלוצק, ושם נוצר הקשר המיוחד בין השניים, כשרבי איסר זלמן מטפח ומלמד את מי שהפך לימים למנהיג הדור. כל עולם הישיבות שהתרבה וצמח בדורנו, הוא תוצאה של אותו ויתור, לפני שנים כה רבות.

"נער הייתי וגם זקנת, ויכול אני לומר בוודאות גמורה, מויתור לא מפסידים!" - קבע הרב שטיינמן בנחרצות.

עוד מסופר, שפעם נכנס אל הרב שטיינמן יהודי בר אוריין ותלמיד חכם שמירר בבכי על ביתו המלא בבנות מתבררות, והישועה רחוקה מלבוא. ראש הישיבה השיבו: "אינני נביא ולא בן נביא, אך אחת אדע מה שאמרו חז"ל, שהבטיח הקדוש ברוך-הוא לרחל שיוכר לה את הויתור הגדול שויתרה לאחותה, כאשר מסרה לה את הסימנים. הרי לנו מה כוחו הגדול של הויתור... תתחנכו גם אתם במידת הויתור והקב"ה יהיה בעזרכם."

הלה החליט להתחיל ללמוד ספר מוסר מסויים העוסק בתחום זה, ואכן תוך זמן קצר ראו בעיניהם ישועה גדולה.

"ויזכור אלוקים את רחל" (בראשית ל, כב)

בפרשתנו למדים אנו אודות מעלת הויתור של רחל אמנו. חז"ל אומרים: "זכר לה שמסרה סימניה לאחותה". הקדוש ברוך-הוא לא קיפח את שכרה, וזכר את הקרבתה הגדולה. למפרע התברר שרחל מצד עצמה היתה עקרה, ואילו לא היתה מוותרת ללאה אלא היתה נישאת מיד ליעקב - לא היתה יכולה ללדת, ולא היתה זוכה להעמיד אף מקצת מן השבטים. רק על ידי המעשה הגדול שעשתה, זכתה להיפקד בבנים ולהעמיד שבטי י-ה. נמצא שעל ידי הויתור לא הפסידה רחל כלום, ואף הרויחה בכך את כל עולמה. כשנתבונן בדברי חז"ל ניווכח שלא רק את עצמה הצילה רחל בויתורה, אלא אף את כל דורות צאצאיה. זכותה הגדולה במעשה ויתור זה עמד לנו שתקבל תפילתה בשעה שירדו לגלות.

שמעתי מבעל המעשה, שנכנס למרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א, והתלונן בפניו שהוא סובל מרורות מהשכנים. הרב שטיינמן השיבו בנועם: "תוותר! כדאי לך לוותר! עם קצת סבלנות תראה שאתה המרויח הגדול..."

פעם נוספת, כשהשכנים הגדישו את הסאה והציקו לו בצורה חסרת תקדים, הוא ירד שוב לביתו של הרב שטיינמן לשאול כדת מה לעשות. כששמע הרב את דבריו הוא גילה אמפתיה מרובה, והראה שהוא אכן משתתף בצער. אך כשסיים הלה לתנות את צערו, תפס הרב את ידו בחום רב ובלבביות, ואמר לו: "ויתור ויתור! ויתור! אין גבול לויתור..."

ראש הישיבה מרן הרב שטיינמן שליט"א רגיל להביא לכך את הדוגמא הבאה:

כאשר עזב הגאון רבי איצ'לה מפוניבז' זצ"ל את ישיבת סלבודקה, תר ה'סבא מסלבודקה' מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, אחר מועמד רם מעלה שיכנס לנעליו הגדולות של רבי איצ'לה, להחליפו פאר בראשות הישיבה.

פנה ה'סבא' להגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שאם כי היה צעיר לימים כבר נודע שמו לתהילה בליטא כולה כעילוי ולמדן מופלג, והציע לו לבוא לכהן כראש ישיבתו. רבי איסר זלמן שקל את ההצעה בחיוב, אך חשש שחמותו האלמנה, אשת הנגיד רבי פייבל פראנק זצ"ל, תצטער מכך שיש

אחד מתלמידי ישיבתנו הק', שנעשה ברבות הימים גביר אדיר בארה"ב, עשה עסקה עם חברו והגיעו לידי ויכוח גדול שלא יכלו להגיע לעמק השווה. הסכימו השותפים ביניהם שאאמו"ר זצוק"ל יפשר ביניהם, ואכן שניהם יצאו מרוצים, ובתמורה, נתנו לאאמו"ר זצוק"ל מתנה סכום של מיליון דולר. אך אאמו"ר זצוק"ל לא רצה ליהנות מממון זה

סיפורי קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן אדמו"ר מערלוי שליט"א על אביו כ"ק האדמו"ר זצוק"ל

"יְכִי יֵשׁ לִי כֵל" (בראשית ל"ג, י"א)

ואכן שניהם יצאו מרוצים מהפשרה, כאשר בתמורה לכך, נתנו לאאמו"ר זצוק"ל מתנה סכום של מיליון דולר. אך אאמו"ר זצוק"ל לא רצה ליהנות מממון זה כמלוא נימא, והעדיף לחלק את הכסף למטרות שהיו חשובות בעיניו:

רבע מליון נתן לשיפוץ המקווה בישיבה; חמישים אלף דולר נתן ל'חמת גדר' כדי שלא תהיה שם תערובת אנשים ונשים; חמישים אלף דולר נתן כדי שיבנו עירוב בשכונת קטמון, שעד אז היה עירוב רק בהשגחת הרבנות, ורצה שיבנו עירוב מהודר, ובאותה תקופה באו נציגי השכונות מסביב וביקשו לחזק אצלם את העירוב, ופעל למען זה גדולות ונצורות, וכן הלאה חילק את כל הסכום הזה לצרכי צדקה.

כבר בשחר טל ילדותנו, חינך אותנו אאמו"ר זצוק"ל למידות ודרך ארץ, שבשעת האכילה אין להתכופף אל האוכל ואל הצלחת, אלא יש להגיש המאכל אל הפה. והנה כשהמאכל לאחר גלגוליו מוצא את מקומו בצלחתו של אדם גדול, הוא שש ושמח כי אף נחלת שפרה עליו, שהנה עוד רגע קט יבוא אל תיקונו, ויעבור ממדרגת צומח למדרגת מדבר אצל איש הישראלי, לאחר עשיית ברכה כדת כראוי וכנכון, וממילא אין צריך האיש להתכופף אל המאכל, כי הרי המאכל משתוקק מתי יבוא לידו של האיש ויתעלה זכרו על ידי זה, וכך המאכלים רצים לקראתו של הצדיק.

אך מאידך לא כן הוא, אם איתרע מזלו, והתגלגל המאכל לתוך צלחתו של אדם שאינו צדיק, שאז המאכל מצטער על כך ואינו רץ לקראתו של הסועד, ואין לו לסועד אפשרות אחרת אלא להתכופף מלוא קומתו ולרכון אל צלחתו. על פי זה יש לבאר בטוב טעם את הפיוט 'מנוחה ושמחה' - "במצוות שבת ק-ל יחליצך קום קרא אליו יחיש לאמצך", ומעתה אם בכהאי גברא עסקינן, הקורא אל השי"ת ומברכו בכוונה תחילה, "נשמת כל חי וגם נעריצך", אז "אכול בשמחה כי כבר רצך", היינו שהמאכל כבר רוצה אותך, המאכל רוצה להיכנס לקרבו ובני מעיו של האיש המובחר הלז.

(מתוך המבשר תורני, פרשת תצוה אדר תשע"ז)

בכל פעם שכ"ק אאמו"ר זצוק"ל נסע לארה"ב, היה מתאכסן בבית הרב מרדכי שוורץ שליט"א. לפני מס' שנים, ביקש אחד הגבירים הגדולים מאבי הק' שיבוא להתאכסן בביתו, ובשכר זה ירים תרומתו בעין יפה בסכום נכבד למעלה ממאה אלף דולר.

אבי הק' השיב לו כך: "הרי את התרומה איני לוקח לעצמי אלא עבור הישיבה; בישיבה צריכים את התרומה בשביל לימוד התורה, ובתורה הרי כתוב שאל ישנה אדם אכסניה שלו, נמצא שאקח כסף שלא על פי תורה כדי ללמוד תורה, זאת לא אעשה בשום פנים ואופן".

כיוצא בזה היה אאמו"ר זצוק"ל קפדן גדול בכל ענייני יראת שמים וכבוד התורה, כשבדברים אלו לא נשא פנים לאיש. זכרוננו שהיה גביר אחד שהיה תומך בישיבה באופן נכבד מאוד, ופעם הבטיח לתת צדקה למטרה מסויימת, אך כשהגיעה שעת מעשה, רצה להתחמק ולא לקיים את הבטחתו. אאמו"ר זצוק"ל דיבר איתו אז בלשון חריפה ביותר,

עד שאמר לו: "איני רוצה יותר להכיר אותך!". בנוסף לכך היה קנאי גדול לדבר ה', לא רק במצווה אחת אלא בכל מצווה ומצווה, והיה מזהיר אנשים על שמירת שבת, ברחובה של עיר יחד עם כל בני הישיבה. וכשהגיע לנחמו ראש עיר שלא פעל למען השבת, הוריד אאמו"ר זצוק"ל את ראשו עד שיצא, ולא רצה להסתכל בפניו.

אחד מתלמידי ישיבתנו הק', שנעשה ברבות הימים גביר אדיר בארה"ב, עשה עסקה עם חברו והגיעו לידי ויכוח גדול, שלא יכלו להגיע לעמק השווה. הסכימו השותפים ביניהם שאאמו"ר זצוק"ל יפשר ביניהם,

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

המוקד לבני הישיבות מיסודו של ארגון ארצי
הישיבה

פנה רב המדרשיה, אל מרן רבי חיים קנייבסקי ושאל אותו: "ילמדני הרב, כיצד ידע הרב כי אותו בחור אינו מקפיד על בשר וחלב? האם היתה זו רוח הקודש?!" "לא", הניף מרן ידו בביטול, אלא שראיתי על מצחו דמות של 'עז' שהיתה בולטת עד למאד, וכבר אמרו חז"ל כי אדם שאינו מקפיד על אכילת בשר וחלב, דמות של עז מופיעה במצחו

כשמרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א סירב לברך בחור

ממני!". התלמיד עמד בנוכחות חבריו והכריז כי מעתה ואילך עושה הוא תשובה שלימה, ומקבל על עצמו להקפיד להמתין שש שעות בין בשר וחלב, כנדרש. מיד תפס רב המדרשיה את ידו של הבחור ונכנס עמו שוב אל מרן רבי חיים קנייבסקי. כעת, כשראה אותו הרב, בירכו בשמחה שיזכה לברכה גדולה והצלחה בחייו.

מיד בסיום הברכה, פנה רב המדרשיה, אל מרן רבי חיים קנייבסקי ושאל אותו: "ילמדני הרב, כיצד ידע הרב כי אותו בחור אינו מקפיד על בשר וחלב? האם היתה זו רוח הקודש?!" "לא" הניף מרן את ידו בביטול, "אלא שראיתי על מצחו דמות של 'עז' שהיתה בולטת עד למאד, וכבר אמרו חז"ל כי אדם שאינו מקפיד על אכילת בשר וחלב, דמות של עז מופיעה במצחו, ולכם הבנתי כי כנראה שאינו מקפיד על כך".

אומר רבנו האר"י הקדוש כי כל מצווה או עבירה שעושה היהודי נחרטת על מצחו, וכי רק אנשים יחידי סגולה, הלא הם גדולי הדור האמתיים, יכולים לחזות במה שעשה אותו אדם ולומר לו מה לתקן ובמה להשתנות. הנשמה היא רוחנית וכל מצוה או עבירה נחקקת על מצחו של האדם, ואם קידש עצמו, זוכה לאור גדול ביותר!
(מתוך העלון טוב לחסות בה' - פרשת וירא)

"וזה שער השמים" (בראשית כ"ח, י"ז)

סיפר הרב אברהם אוחיון שליט"א: היה זה לפני זמן קצר. קבוצת בחורים מתחזקים הלומדת באחת המדרשיות בארץ, החליטה לערוך ביקור חגיגי ומיוחד בביתו של מרן שר התורה, הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א.

התלמידים נכנסו עם רב המדרשיה בהתרגשות עצומה אל חדרו של הרב, על מנת לראות את גדול הדור ולהתברך מפיו. הם ניגשו בזה אחר זה אל הרב, כשהם נרגשים ונסערים, והרב מרעיף עליהם אהבה רבה ומברך כל אחד בברכתו המסורתית ומלאת העוצמה: "שתזכו לברכה והצלחה".

אלא שלפתע אירע דבר מוזר - כאשר הגיע תורו של אחד מתלמידי המדרשיה, התעלם ממנו הרב לגמרי. הבחור הנבוך לא ידע מה לעשות - מדוע הרב לא בירך אותו? מאוכזב מאד רץ אל רבו ואמר לו כי גדול הדור לא בירך אותו. "אל דאגה", השיב רב המדרשיה לבחור, "כנראה גדול הדור לא שם לב וחשב כי כבר התברכת, לכן, רץ מהר אל סוף התור והמתן לקבל ברכה". התלמיד עשה את דרכו שוב אל התור, ואז כשהגיע שוב תורו, שוב מרן רבי חיים קנייבסקי מתעלם ממנו וממאן לברכו. רב המדרשיה שהיה בסמוך למעמד, ראה כי הרב לא ברך את התלמיד, ובהכנעה פנה אל הרב ואמר: "מורינו הרב אולי לא שם לב, אבל הבחור הזה לא קיבל עדיין ברכה מהרב".

מרן רבי חיים קנייבסקי השפיל את מבטו ואמר: "כיצד אוכל לברך יהודי שאינו מקפיד על אכילת בשר וחלב?!" דממת מוות שררה בחדר באותה עת. התלמיד ההמום רץ מהר החוצה, כשהוא פורץ בבכי מרורים.

"מהיכן יודע זאת הרב?!", שאל התלמיד בהלם רב, "אמת, כי בתקופה האחרונה איני מקפיד כל כך להמתין שש שעות בין בשר וחלב כנדרש... אך אני מבוהל מהיכן ידע זאת הרב?! הרי אף אחד לא יודע זאת חוץ

הצטרף להצלחה!

מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוה... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

לא פעם שאלו בני הבית את האמא הגדולה, מדוע היא אינה קונה 'טרמוס', שבו אפשר לאחסן את המים החמים ולשומרם בחמימותם עד שעת השימוש, דבר שיחסוך לה את הקימה בשעה כל כך מוקדמת, "הלא כך תוכלי, אמא, טרם עלותך על יצועך, להכין לאבא את המים בטרמוס על השולחן, ולהמשיך לישון עד הבוקר"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר על המעשה שהיה אצל הרבנית אלישיב ע"ה,
ומכך הביא מרן הגר"ח קניבסקי תירוץ על שאלה בגמרא

"ותדד שְׁנֵי מַעֲיָי" (בראשית ל"א, מ')

הזו, השיבה חמותי לבנותיה. "כל כולי חיה מהעובדה הזו, של שימוש תלמיד
חכם גדול כמו אבא. זה מחיה אותי ומעניק לי קדושה ושפע של עונג רוחני,
כמותו לא אוכל להשיג, אם אכין את המים בטרמוס כפי שהצעתן לי, בנותיי..."
זו גם היתה הסיבה, שהרבנית לא היתה מוכנה למסור את המלאכה הזו
לאף אחד אחר, עד זקנה ושיבה המשיכה לשרת את בעלה הגדול בצורה זו,
והיתה קמה יחד עימו, יבדל לחיים טובים וארוכים, ומכינה לו את כוס הקפה.
ללמוד מתוך מנוחה ושמחה

אבל היתה בקימה של הרבנית בשעה מוקדמת כל כך, מטרה נוספת, והיא,
לעודד את בעלה בלימודו. "הרי אבא רואה שאני מתאמצת לקום בשבילו,
ולהכין לו את כוס הקפה, ומזה גופא הוא מתעודד בלימודו, בראותו שגם
אשתו מרגישה את עצמה

שותפה לענין הלימוד",
אמרה תמיד לבנותיה.
"ובמילים אחרות", אמר
לי מרן הגר"ח קניבסקי,
"הוא-הוא פירוש הגמרא
במסכת יבמות נמצאת
מאירה עיניו ומעמידתו
על רגליו! בכך שהאישה
קמה בשעה מוקדמת,
משרתת את בעלה, היא
מאירה את עיניו, ומעמידתו
על רגליו, דהיינו שהיא
מעניקה לו בסיס איתן
ומוצק, ומאוששת אותו

להמשיך בלימודו מתוך מנוחה ושמחה".

המשנה בכתובות, ביאר גיס, מפרטת אמנם את המלאכות שאישה מחויבת
לעשות לבעלה, אבל הגמרא ביבמות מבארת לנו מהי הדרך הנכונה לאישה,
לעורר ולעודד את בעלה ללמוד תורה כשהוא חדור אושר וחדווה, ולהעמידו
על רגליו. בכך שהיא מכינה לו את החיטין שהוא מביא מהשדה, ומבצעת
לו את כל הדרוש, על מנת שיוכל ללבוש בגדים מהפשתן שהביא, היא
מעמידתו על רגליו ומאפשרת לו ללמוד בשמחה.

(מתוך 'ברכי נפשי')

יש שאלה קשה על דברי הגמרא במסכת יבמות (דף ס"ג עמוד א'), וגיס
מרן הגר"ח קניבסקי תירץ את הדברים בטוב טעם ודעת, ואפשר ללמוד
מכאן יסוד גדול על ההקדמה הנפשית שצריכה להיות בכל בית יהודי.

הגמרא מספרת שם, שרבי יוסי פגש את אליהו הנביא, ושאל אותו: "כתיב
'אעשה לו עזר', במה אישה עוזרתו לאדם? אמר ליה, אדם מביא חיטין, חיטין
כוסס? פשתן, פשתן לובש? - לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?".
שאלתו של רבי יוסי התמקדה בהגדרת העזרה שאשתו של אדם מגישה לו,
ואליהו הסביר לו זאת על ידי הבאת דוגמא מהחיטים שהאדם מביא הביתה.
חיטים אלו הרי אינן נאכלות כמות שהן; יש כמה שלבים של הכנה עד שהן
נכנסות לפיו של אדם. וכמו כן בפשתן, וביתר החפצים הגולמיים. הכנת
השלבים הללו, והבאתם של הפריטים הנ"ל למצב שהאדם יוכל להשתמש
בהם, היא העזרה שאשתו של אדם נותנת לו.

פרימוס ישן-נושן

ויש לעיין בדברי הגמרא: וכי רבי יוסי לא ידע את דברי המשנה במסכת
כתובות (דף נ"ט עמוד ב'), המלמדת על המלאכות שהאישה עושה לבעלה,
'טוחנת ואופה ומכבסת, מבשלת ומניקה את בנה, מצעת לו המיטה, ועושה
בצמר', וכו'; ואם כן, מה השאלה 'במה אישה עוזרתו לאדם'? הלא הם- הם
הדברים שהאישה עוזרת בהם לבעלה!

כשהצגתי את השאלה בפני גיס מרן הגר"ח, אמר לי "וכי אינך זוכר את
המעשה שהיה עם החותנת שלנו?", גיס התכוון לרבנית אלישיב ע"ה, והסיפור
הוא כדלהלן (והובא כבר בעילינו לשבח').

העובדה שמו"ח מרן הגר"ח שמשכים מידי לילה בשעה 3, ידועה כבר לכל.
אבל לא רבים יודעים שחמותי הצדקנית, הרבנית אלישיב ע"ה, עזרתו בקודש
של בעלה הגדול, היתה קמה כל לילה יחד עם בעלה, ברן יחד כוכבי שחר,
ומכינה לו כוס קפה מהביל. היא היתה עושה זאת בפרימוס הישן נושן שהיה
בביתם, ותהליך החימום של המים התבצע בצורה איטית ופשוטה מאוד. לא
פעם שאלו בני הבית את האמא הגדולה, מדוע היא אינה קונה 'טרמוס', שבו
אפשר לאחסן את המים החמים, ולשומרם בחמימותם עד שעת השימוש,
דבר שיחסוך לה את הקימה בשעה כל כך מוקדמת: "הלא כך תוכלי, אמא,
טרם עלותך על יצועך, להכין לאבא את המים בטרמוס על השולחן, ולהמשיך
לישון עד הבוקר", אמרו.

את דברי תשובתה של הרבנית אלישיב ע"ה, יש להשמיע כיום בפני הדור
הצעיר, שלמד לפנק את עצמו בדברי מותרות. "לא אוותר על מלאכת הקודש

האזינו עכשיו לשיעורי
הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א
כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'
077-2613337

כל אימת שיצא רבי אהרון קוטלר לנסיעה בגולה, הקדים לבקש את ברכת קודשו של זקני. אירע פעם שהשעה נתאחרה, מקורביו חששו שאם ייסעו דרך זקני יחמיצו את שעת הטיסה, וניסו להניאו ולנסוע היישר לשדה התעופה, אך רבי אהרון הבהיר נחרצות: "בלי ברכה מהקאפיטשניצער רבי איני נוסע!"

שיח מיוחד עם כ"ק מרן אדמו"ר מקאפיטשניץ שליט"א, בזיכרונות הוד מזקנו הגדול, כ"ק מרן אדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זי"ע

קופסאות צדקה, שורות שורות, מכל הסוגים ומכל המינים. מוסדות תורה מכל העדות, ארגוני עזרה וסעד מכל הסוגים, וכיצא בהם. המשמש היה מכין מבעוד מועד 3 שקים (!) גדושים ב'קוואדער'ס, מטבעות של רבע דולר, והניחם על שולחנו.

"פעם אחת נשמעה מפה קודשו התבטאות נדירה אודות כוח הצדקה שלו. היה זה בעת קבלת הקהל, כאשר רבים צבאו על דלתו. חלקם באו להיפקד בדבר ישועה ורחמים ולתת 'פדיון', וחלקם באו כדי להיות מן המקבלים... ידוע ידעו שהרבי מקאפיטשניץ אינו משיב ריקם פני שום יהודי. הדלת נפתחה, וזקני סקר בסריקה אחת מי הם הבאים. בעינו החדה, קלט מי הם מבקשי הנדבה שבאו כדי לבקש צדקה, ופקד להכניס אותם תחילה. בחוץ המתין יהודי בעל-יכולת, אמתחת ממונו בידו, וסבלנותו פקעה. הוא הגיע הנה בכדי להזכיר עצמו לישועה, בזרועו לפות 'פדיון' נכבד, ואילו הרבי פוסח עליו ומבכר תחילה את מקבצי הנדבות..."

"ברוב כאבו לא עצר בנפשו, ובהיכנסו שטח את תמיהתו בפני זקני זי"ע. האיר לו זקני פניו, ובכדי להפיס דעתו גילה לו טפח מצפונות לבו ונענה לו בענוותנותו: 'וכי מי אני ומה חיי, שאוכל לפעול ישועות למבקשי פני? אין כוחי אלא בכך שאני מקדים תחילה נתינת צדקה לאבינוני עמך בית ישראל, בכוח חלוקת ה'פדיונות' לצדקה יש כוח לפעול ישועות, ובכוחי זה הנני הולך להושיע את ישראל!', והרי כך היה שגור על פיו: 'בכדי להיות 'מצמיח ישועות' - נדרש תחילה להיות 'זורע צדקות'..."

"ההתבטלות המופלגת אליו חצתה גבולות וימים, וקשת רחבה של גדול הדור הקודם נכנעו אליו ודבקו בו, באופן מופלא עד מאוד. מופלגת היא התבטאותו של מורי ורבי הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מפוניבז', שאמר כי היו לו שני רביים, האחד הגה"ק בעל ה'חפץ חיים' זי"ע, ואחריו הרבי מקאפיטשניץ! כיצא בזה התבטא בסגנונות נוספים, אשר חוט-השני השזור בכולם היא התבטלותו המופלאה אל זקני כתלמיד לרב ממש. זכורני, ששהיתי לצידו של זקני באחד מערבי השבתות בימי החורף, והנה מגיע טלפון מהגר"ש כהנמן, שהוא נחת כעת על אדמת ארה"ב לצורכי ישיבתו, והוא מתקשר מבית-הנתיבות להודיע לרבינו שהוא מגיע עתה לחלות פניו ולקבל ברכתו. זקני תהה על העיתוי, וטען בפניו כי יום קצר הוא, והרי אך זה עתה הגיע הפוניבז'ער רב מטיסה ארוכה, ואין שום דחיפות להיפגש דווקא עתה. את התשובה מעבר לקו לא שמעתי - ממשיך הרבי שליט"א, אך לא חלף זמן רב ובפתח ניצב הרב כהנמן במלוא הדרו... זקני הביע שנית תמיהתו על חפזונו, והגר"ש השיב לעומתו: 'וכי היאך אפשר להיכנס אל השבת בלי לקבל 'שלום' מהרבי'..." כך החזיק את זקני לרבו ממש.

"אחר שבאו בדברים נעמד הרב מפוניבז', ויצא את החדר כשהוא הולך אחורנית ופניו אל זקני, מתוך התבטלות מופלגת, כשזקני מתווכח עמו כל עת הליכתם... והחידוש הוא - מדגיש הרבי שליט"א - שלא היה אומר כן רק לחסידים המורגלים בכגון דא, אלא אף לתלמידיו וידידיו מבני ליטא, שלא היה להם שיג ושיח בסגנון ההתנהלות בין רבי לחסידים - היה חוזר

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ה, י')

מסופר, כי כאשר הפליג באניה לארץ הקודש, נשבו רוחות-ים עזות על הסיפון, ורבנו קשר את כיפתו לצדעיו בשרוכים מאולתרים, בכדי שלא תעוף בסערת הרוח. פנה אליו אחד מן הנוסעים, והביע דעתו שאין זה לכבודו של הרבי. השיבו רבינו במתק פיו: "ב' אפשרויות עומדות בפני: או שהנני מצמיד בכפות ידי את הכיפה לראשי כל העת - ואז תהא מחשבתי טרודה בשמירת הכיפה, ולא אוכל לפנות מחשבתי לדבקות בבורא ללא הרף, או שהנני מפקיד את שמירת הכיפה לשרוכים אלו, ואזי מתפנית מחשבתי להיות דבוק בה'. עדיף לחשוב על הקב"ה מאשר לחשוב רק על הכיפה..."

"את זו ממש לימד לנו זקני זי"ע בעצם הליכותיו", מתלהט נכחנו הרבי שליט"א ביקוד. "זקני הקדוש הורה לנו שהעשייה לטובת יהודי, היא היא הדרגה הנעלה של קיום רצון הבורא ללא שיר, וזו אכן היה כל ייעודו."

"זכורני מעשה", מספר הרבי בחן שהוצק בשפתותיו, "שזקני הגיע לבקר במעון מחותנו מרן הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אורבך זצ"ל (הגאון רבי מרדכי בהגרש"ז - הינו חתן חתנו של רבינו), ובתום הביקור הזמינו מונית עבור זקני, ושניהם יצאו החוצה להמתין לבוא הרכב. דקות ארוכות נקפו, והרכב בושש מלבוא. קשר אלחוטי לא היה אז, לא ידעו כמה זמן עוד תארך ההמתנה, והגרש"ז הורה לבנו להוציא כיסא מן הבית עבור הרבי.

"הכיסא הובא אך זקני מיאן להתיישב עליו. החל הגרש"ז להפציר בו, וזקני נענה בהתבטאות מרטיטה: 'כל ימי הנני מתבונן ש'דע מה למעלה ממך - עין רואה', ולא עשיתי מעשה טרם התבוננתי כיצד יביטו על כך בשמים, האם יעלה לרצון לפני השי"ת או חלילה להיפך. תארו לעצמכם' - המשיך זקני במתק - 'שינציחו תמונה בה נראה הרבי מקאפיטשניץ יושב לו בנחת על הכיסא, ולצדו עומד על רגליו הגאון הגדול רבי שלמה זלמן... האם יביטו על כך בחיוב?...' והיה רבי שלמה זלמן מתפעל ומתפעם, ומביע רבות את השתאותו המופלאה על הביטוי הנשגב שיצא מפי זקנו, באומרו: 'יהודי שיכול להעיד על עצמו, שמימיו לא עשה מעשה בלי התבוננות כיצד יביטו עליו בשמיים!'"

"זקני זי"ע היה פשטן מאין כמוהו. הליכות קודשו היו בהצנע ובהשקט, כלפי חוץ הסתיר צדקותיו ולא ראו עליו מאומה. אולם אני, בתור נכד קרוב שהסתופף בצלו בבתי גוואי לפני ולפנים, זכיתי לראותו בעבודה העילאית והרוממה באין רואים", מגלה האדמו"ר שליט"א על הרזין דרזין שהתחוללו מן האסקופה ולפנים. "לעולם לא ימוש מזכורני מחזה-הוד זה", פותח בפנינו הרבי צוהר לסערת ליבו.

דוק של געגוע נמתח על עיני הרבי מקאפיטשניץ שליט"א, בהפליגו בשערפיו יובל שנים אחורנית, אל הקודש פנימה, בד' אמותיו של זקנו הגדול זי"ע, במעון קודשו אשר באמריקה: "היה זה בערבי שבתות, בהתכוננו בסילודין לקבל פני שבת המלכה. תוארו היה נורא הוד, וכמובן - בעבודת ההכנה בה היה כלול סדר מיוחד של נתינת צדקה.

"ארון מיוחד נתבצר בחדר משכיתו, שם היו סדורים עשרות רבות של

ואז התפרצו שני רעולי פנים אל המטבח, המושיים באקדחים שלופים, באיום, והבהלה שיתקה את כל בני משפחתי. נשימתם של אשתי וילדי קפאה, והצבע התרוקן מפניהם באחת. כוס המים כמעט ונשמטה מידיה הרועדות של אשתי, אולם בהחלטה של רגע, כמתוך הארה שמימית, פרצה הברכה מפיה

סיפור מיוחד מהמגיד רבי מאיר מיכאל גרינוולד שליט"א על כוחה של ברכה

כך תודה עצומה!

"אלא שהסיפור לא הסתיים: למעשה הוא לא הסתיים עד עצם היום הזה, אולם המשכו המפתיע התרחש לפני כשבועיים.

"לפרנסתי, כבוד הרב, אני עוסק במסחר באבני חן. השכונה בה אנו דרים מוקפת בשכונות פשע, מה שמביא לכך כי לנכנס לביתנו בימים כתיקונם, יראה כאילו הוא נכנס למבצר. הבית מוקף חומה, מרושת במצלמות משוכללות ומחובר במשך עשרים וארבע שעות ביממה למוקד חרום. והנה 'אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר'. כל ההגנה שבנינו, לא עמדה בפני שני שודדים מתוחכמים ונחושים במיוחד, שהצליחו להערים על כל המערכות ולפרוץ פנימה. היה זה בשעת ערב מוקדמת יחסית, זמן לא שגרתי לביצוע 'עבודות' שכאלו, ומבחינתם היה זה זמן מצוין להפתיע..."

"אשתי היתה בעיצומה של הכנת ארוחת הערב, הילדים כרכו סביבה כשכל אחד מנסה לצוד את תשומת ליבה בסיפורים כאלו ואחרים. שעה מתישה למדי. בשלב מסוים היא חשה צמא, ומגה לעצמה כוס מים קרים מהמתקן החדשי שעל השיש. כבהרגל התכנסו הילדים סביבה, ממתנים לברכה שתאמר כוונה כדי לענות אמן אחריה. לפתע התפרצו שני ברנשים רעולי פנים אל המטבח, חמושים באקדחים שלופים, באיום, והבהלה שיתקה את כל בני משפחתי.

"כמה שמתכוננים לרגע כזה, ובאזור כשלנו ערוכים ומתודרכים לכך, רגע האמת תמיד מכה בהפתעה. נשימתם של אשתי וילדי קפאה, והצבע התרוקן מפניהם באחת. כוס המים כמעט ונשמטה מידיה הרועדות של אשתי, אולם בהחלטה של רגע, כמתוך הארה שמימית, פרצה הברכה מפיה. הרב יכול רק לדמיין כיצד נשמעת ברכה במצב שכזה, הילדים ענו 'אמן' בזעקה כפי שלא זעקו בחייהם.

"ואז ארע הנס, נס שאין לי כל דרך להסבירו, ואין לי גם ממי לבקש הסבר על כך... כי השודדים פשוט סבו על עקבותיהם ונמלטו מהמקום באימה ובפחד. אין לי, כאמור, כל דרך להסביר את הנס, אולי לכבוד הרב תהיה דרך לעשות זאת", סיים האיש את סיפורו והשתק.

הרב גרינוולד שם לב, כי בינתיים התקבצה סביבו חבורה לא קטנה. היה מן המתבקש שהוא יגיב, ואז עלו במוחו דבריו של האור החיים' הקדוש, שנוהג הוא מפעם לפעם להשמיע באזניהם של שומעי ליקחו.

"כך כותב האור החיים' הקדוש בפרשת בחוקותי (כ"ו, ח'): 'אמרו חז"ל (במדבר י"ח, כ"א) שדוד המלך תיקן אמירת מאה ברכות בכל יום, כדי להסיר את המגפה שעשתה שמות בקרב בחורי ישראל. רמו נפלא לכך נוכל ללמוד מפסוק זה: 'ומאה מכם' - מאה הברכות שאתם מברכים בכל יום, רבבה ירדפו - ירדפו ויכריעו את רבבת המזיקים המקיפים את האדם תמיד, ככתוב (תהילים צ"א, ז'): 'פול מצדך אלף ורבבה בימיך אליך לא יגש'.

"אם כך גדול הוא כוחה של ברכה", חתם הרב גרינוולד, "על אחת כמה וכמה גדול כוחו של אמן, שהרי גדול העונה יותר מן המברך".

וכשדבריו הנפלאים של הרב מהדהדים באזני ציבור הנאספים, עזבו הם את המקום בתחושה עילאית ובהרגשת בטחון מופלאה:

וכי יש בעולם חברת שמירה טובה משלהם?!

(מתוך 'וכל מאמינים', עלון שבועי מבית 'בני אמונים', פרשת וירא)

"אם יהיה אלקים עמדי" (בראשית כ"ח, כ')

בית הכנסת נשוא סיפורנו, שוכן במרכז של בואנוס איירס, ארגנטינה. על הבמה ניצב מזכה הרבים הנודע, המגיד רבי מאיר מיכאל גרינוולד שליט"א, בעיצומה של דרשה סוחפת בנושא תפילה, ברכות ואמן.

היה זה במסגרת אחד ממסעות החיזוק הרבים, שאותם נוהג הרב גרינוולד לערוך במסירות נפש בקרב תפוצות ישראל. הפעם נחת במדינת ארגנטינה הרחוקה, תחנה שכבר פקד פעמים מספר במסעותיו.

בית הכנסת היה מלא מפה לפה, קהל השומעים הקשיב מרותק לאמרות הקולחות מפי הדרשן, משלבות בתוכן פנינים מדברי חז"ל, ציטוטים נפלאים מספרי רבותינו, סיפורים רבים מכלי ראשון, והלבבות נפתחו להתחזקות.

גם בעזרת הנשים שרר שקט של הקשבה והרב גרינוולד כדרכו חזק וחימם את לבבות כולם. הדרשה הסתיימה, בקריאה למשתתפים שלא להותיר את הדברים תלויים ועומדים בחלל האויר, אלא לקבל על עצמם להתחזק בדבר מה. כל אחד מהשומעים השתדל למלא את בקשת הרב, וכך גם הגב' ד. - אחת המשתתפות. דבריו של הרב גרינוולד חדרו לליבה, והיא שבה לביתה בהחלטה נחושה להשתנות ולשנות.

מזה זמן רב העיקה עליה

העובדה כי הברכות נאמרות בביתם כהרגל, ללא שימת לב יתרה, ועתה ראתה היא בשמיעת הדרשה הזדמנות לשנות את המצב. ההחלטה התקבלה בהתלהבות רבה בין בני המשפחה. אב המשפחה אף החליט לערוך מבצע לטובת הענין, והמשפחה כולה הצטרפה אליו בהתלהבות.

...

שנתיים אחרי. שוב פקד המגיד את ארגנטינה, כששומעי ליקחו ממתנים לו בכליו עיניים. המודעות שפורסמו משכו קהל רב, וגם הפעם ניכר היה כי הדרשות הנלהבות פועלות את פועלתן.

בסיום ההרצאה, רגיל הרב גרינוולד להתעכב מעט, כשהוא מפנה מזמנו למען אי אלו מן השומעים החפצים לדון איתו על נושא הדרשה, או לקבל עצה וברכה. הרב הקשיב בסבלנות לשאלות ולבקשות והגיב בהתאם.

מזוית עיניו הבחין הרב ביהודי מכובד, לבוש בהידור, הממתין לו בקוצר רוח, ומיהר להתפנות אליו. האיש ביקש לספר את סיפורו, והרב גרינוולד היטה אוזן ברצינות. רגיל הוא מפעם לפעם לשמוע סיפורי ישועות שכאלו, אולם סיפורו של היהודי שלפניו עלה על כל דמיון.

"לפני כשנתיים הייתם כאן", הזכיר האיש לרב גרינוולד שהנהן בראשו. הוא זכר היטב את הביקור ההוא, "הפלאה לדרוש בנושא הברכות וה'אמן', וכולנו יצאנו מחוזקים מהדרשה. לנו נגעו הדברים במיוחד, ויצאנו מכאן בהחלטה להתחזק באמירת הברכות וה'אמן' בכונה יתירה.

"הבית שלנו השתנה מאז. אוירת החולין ששררה בו תמיד, פינתה את מקומה לאוירה ספוגת קדושה ויראת שמים. הילדים התחזקו גם הם, ואוירת ההתחזקות השפיעה אף על הישגיהם בלימודים. אז ראשית, מגיעה לרב על

כעבור כמה ימים הגיעה בדואר תשובתה של בתו הכלה, ובעת שקרא את המכתב, קרס לפתע רבי יחיאל מרדכי גורדון תחתיו והתעלף. רופא הוזמן, ובמאמצים גדולים השיבו את רוחו

מאוצרו המשובח של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ע"ה, והוא רצה מאוד לשדכה עוד קודם נסיעתו. ואכן, לאחר דין ודברים ונתינת הבטחה של נדוניה מרעיסה ומכובדת במיוחד, היא באה בברית האירוסין עם העילוי המופלא משיבת מיר, רבי אייזל קסטיקובסקי זצ"ל, מי שכונה בהערצה ובחיבה "רבי אייזל וילנער". תלמידי התקופה במיר התייחסו אליו כאל בחיר הלומדים וכאל הארי שבחבורה. לצד מעלותיו ומידותיו המיוחדות, שהיה עניו, פשטן ושפל ברך, המאיר פנים לכל אדם, וניבאו לו גדולות ונצורות כמי שעתיד לצמוח לאחד מגדולי הדור.

החתן היה בנו של הגאון רבי נח קסטיקובסקי זצ"ל, מגיד שיעור בישיבת רמיילעס בוילנא, שנפטר בגיל צעיר מאוד, וכיתום זכה רבי אייזל לגדול בביתו של רבי חיים עוזר ולקבל ממנו רבות. רבי חיים עוזר התבטא עליו לא אחת בתואר "הגדול"! ופעם אמר שבכל פעם שהוציא כרך נוסף מסדרת ספריו 'אחיעזר', הוא הוצף במכתבי הערכה והערות מגדולי הרבנים, אך רק שני אברכים ישבו לכתוב פרכות נכונות וראויות, שחיבו אותו להתייחס אליהם, הלוא הם: רבי אייזל וילנער ורבי מרדכי שולמן.

בשמחת התנאים שנערכה בלומז'ה נשא החתן המופלג דרשה מופלאה, בה יישב ענין מוקשה במסכת מקוואות. כולם השתאו מההברקה הגאווית שחידש. עד שהמשיגי הגה"צ רבי משה רוזנשטיין זצ"ל, לא יכול היה לעצור את עצמו, ובאמצע הדברים נפל על צווארי החתן ונישקו מרוב חיבה והתרגשות...

ואכן, כפי המתוכנן מיד לאחר שמחת האירוסין נדד הרב גורדון לארצות הברית, עקב מצבה הכלכלי הקשה של הישיבה, בדרכו התעכב באנגליה שם התארח אצל אחד מגדולי העיר לומז'ה הרב באקשט, בנו של הגאון רבי אהרצ"ק באקשט זצ"ל, רב העיר. כשראה שהוא מתעכב שם זמן רב, שלח רבי יחיאל מכתב לביתו הכלה, בו הבטיח לה כי מיד עם בואו לאמריקה, ישתדל ללוות מקרובי המשפחה סך מסויים להוצאת נישואיה, כדי שלא תאלץ לדחות ולעכב את החתונה.

והנה כעבור כמה ימים הגיעה בדואר תשובתה של ביתו הכלה, ובעת שקרא את המכתב קרס לפתע רבי יחיאל מרדכי תחתיו והתעלף. רופא הוזמן לחקור את סיבת ההתעלפות, ובמאמצים גדולים השיבו את רוחו.

כששב לעצמו סיפר לבעלי האכסניה המודאגים, כי בתו מספרת במכתבה, שלפני ימים אחדים היא פגשה את אחת מחברותיה, שהיא יתומה מאב וכבר מאורסת למעלה משנה. ביתי שאלה אותה לתומה מתי היא עומדת להינשא? אך החברה התייפחה בבכי, ואמרה שהיות וכספי הנדוניה שלה הופקדו בקופת הישיבה, וכעת אין הישיבה משלמת את חובותיה, עומד השידוך להתבטל. לכן מבקשת ומתחננת מביתי שאת ההלוואה שהבטחתי להשיג עבור הנדוניה שלה, שאשתדל לשלוח במהירות עבור חברתה.

היא הוסיפה לכתוב, שכבר הספיקה לדבר על כך עם חתנה, רבי אייזל, שהגיב בפשטות שהוא כה שמח על ההזדמנות המופלאה הזאת שהתגלגלה לפתחו, להרנין לב כלה יתומה, ומבחינתו שווה לוותר על כל הנדוניה שהובטח לו, כדי שיוכל להמשיך לשקוד על תלמודו לאחר נישואיו, לטובת אותה בחורה יתומה. הכלה גם הציעה הצעה מעשית; שהרי מתחת לישיבה ישנם מספר חדרים ריקים המשמשים לאחסון גרוטאות, והיא תדאג לפנות אותם, ולהכניס במקומם שתי מיטות וארון, וכך יהיה להם מקום ללון עד שירוח. לכן לה ולחתנה לא דרוש כעת כסף, והם מתכוננים להסתפק במועט ובלבד שהשידוך של חברתה לא יתבטל חלילה.

המכתב כאמור יעזע את ליבות השומעים...

אך הרב באקשט עדיין לא הבין מה היא סיבת ההתפעלות, ושאל את הרב גורדון: "נו, אם כך, מדוע קיבלתם חלישות הדעת? אדרבה, אשריכם שזיתם

"ויזכר אלהים את רחל" (בראשית ל', כ"ב)

בפרשתנו למדים אנו אודות מעלת היתור של רחל אמנו: על הפסוק "ויזכור אלוקים את רחל וגו' ויפתח את רחמה" (ל', כ"ב) אומרים חז"ל: "זכר לה שמסרה סימניה לאחותה" (הובא ברש"י). הקדוש ברוך-הוא לא קיפח את שכרה, וזכר את הקרבתה הגדולה. למפרע התברר שרחל מצד עצמה היתה עקרה, ואילו לא היתה מוותרת ללאה, אלא היתה נישאת מיד ליעקב - לא היתה יכולה ללדת, ולא היתה זוכה להעמיד אף מקצת מן השבטים. רק על ידי המעשה הגדול שעשתה, זכתה להיפקד בבנים ולהעמיד שבטי י-ה. נמצא שעל ידי היתור לא הפסידה רחל כלום, ואף הרויחה בכך את כל עולמה.

נסיון היתור שהרעיש את לומז'ה!...

עובדה נפלאה בעלת ערך מוסרי נפלא ונוקב ביותר, שמעתי מפי הגאון רבי צבי מרקוביץ זצ"ל, רבה של העיר רמת-גן וראש ישיבת קרלין בירושלים, אותה זכר משנות עולמיו. הסיפור פורסם לאחרונה במקומות שונים בשינויי גרסאות. אך כאן נספר זאת כפי הנוסח ששמעתי מרבי צבי עצמו מספר פעמים:

רבי צבי סיפר שבחודש אלול תרצ"ה, בהיותו בחור צעיר, זכה להיות נוכח בשמחת נישואין נדירה ומיוחדת במינה, שהתקיימה בעיירת הנופש גרוזגניק, שמחה שהרעיסה בזמנו את עולם התורה והישיבות. והיתה לשם דבר. בשמחה זו נטלו חלק גדולי ומאורי הדור; מסדר הקידושין היה גאון הדור, רבי חיים

עוזר גרודז'ינסקי, רבה של וילנא ובעל ה'אחיעזר'. בברכות בחופה כובדו גדולי ראשי הישיבות; מרן הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, ראש ישיבת 'גרודנא' ובעל ה'שערי יושר', בברכות הראשונות, ומרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ ובעל ה'ברכת שמואל', בברכות אחרונות.

רושם מיוחד הותיר בו מרן הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל, משיגי ישיבת מיר, שרקד לפני החתן והכלה עד כלות הכוחות ממש. הריקודים היו עזים במיוחד וניכר היה עליו שהשקיע כוחות רבים עבורם, זה היה בניגוד מוחלט לאופיו המאוד רגוע ומיושב. רבי צבי מתאר שבגמר הריקודים רבי ירוחם נפל על כסאו מרוב מאמץ, ולא היה מסוגל להוציא הגה מפיו במשך דקות ארוכות...

לימים הוא שמע ממרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', את הסיפור המפעים שהסתתר מאחורי השמחה המיוחדת הזו, ומדוע כל גדולי התקופה טרחו ליטול בה חלק:

אחד מגדולי ראשי הישיבות באותם ימים, שנשאו בעול התורה של יהדות פולין וליטא, היה מרן הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל, ראש ישיבת לומז'ה. איש מורם מעם, שהאצילות והנכבדות הטעלזאית ניכרו היטב בכל הליכותיו. הוא החזיק על כתפיו את עולה הכלכלי של ישיבת לומז'ה, בכוחות על טבעיים ובמסירות רבה. בחורף תרצ"ד, כאשר חובותיה של הישיבה התרבו והכבידו מאוד על צווארו, נאלץ לנדוד לארצות הברית, מצוייד בהמלצות גאון הדור רבי חיים עוזר, כדי לגייס כספים לטובת הישיבה.

בת גדולה היתה לו לרבי יחיאל מרדכי שהגיע לפרקה, מרת חיה פרידא

ארבעה בנים בבית, והתשלום היה בלתי אפשרי. החלו ההורים להיפרד ממטלטליהם אט אט, תחילה מכרו את כלי הכסף שקיבלה אמא לנשואיה, אחר כך מכרו את התכשיטים, ולאחר מכן דברים נוספים. כך התמודדו בכל חודש מחדש בקושי עצום להשיג כסף, אך לא ויתרו שנלמד תורה

הסיפור המיוחד שסיפרו לרב מפוניבו בעיר סינסינטי בארה"ב

חודש. לא נשאר חפצים למכור, ואמא אמרה לאבא: "יש לנו חוב של חודשיים למלמד!". השיב לה אבא במנוחה: "אחרי שבת נלך לעיר הקרובה ונמכור את הפרה!".

"הפרה היתה חלק מהבית, בזכותה היה לנו חלב לשתות, ואף גבינה וחמאה שהכינה אמי כדי לאכול מעט. היה זה האוכל המזין היחיד שהיה בביתנו. אמי ע"ה היניקה אז תאומים, והזקקה מאוד לחלב זה! עם כל זאת הוציא אבא את תכניתו לפועל. ביום ראשון השכימו אבא ואמא קום, וצעדו עם הפרה עשרה קילומטר עד לעיירה השניה. לפנות ערב הם חזרו, בידם שמונה רובלים ועל פניהם שמחה עצומה שמעולם לא ראינו כמותה! הם עטפו את הכסף במפית ניר, ושלחו למלמד. מאז לא ראינו טיפת חלב!

משם נחלתי את אהבת התורה!" סיים העסקן את סיפורו. אהבת תורה זו היא שהולידה את תלמוד התורה המיוחד בסינסינטי, שלאחר שנים היה אף מעמודי התווך של כולל "אהל תורה בירושלים".

איך יוצאים ה"קצות החשן" וה"קונטרס הספקות"

בשערו של הספר "שב שמעתא", שהוצא לאור עוד בחיי רבנו בעל "קצות החשן" ז"ע, הודפס, שה"קצות החשן" הוא יליד העירה סקאליע, ולו אח - הגאון מוהריד"א בעל ה"קונטרס הספקות", ושניהם בני מה"ר יוסף הכהן זצ"ל. ר' יוסף זה היה עני מרוד ומדוכא ביסורין, ולא היה לו במה להלביש את ילדיו בימי החורף, ועם כל זאת, לא נמנע מעולם מלשלוח אותם למלמד מדי יום ביומו.

איש זקן ושבע ימים שהכירם היטב ספר, שפעם הזקקה אמם לכבס את בגדיהם, ולא היו להם בגדים להחלפה, החביאה אותם מאחורי התנור עד שיתייבשו הבגדים, וכיון שהיו חביבים מאד בעיני מלמדם, ולא הופיעו ללימודים - הלך זה לאביהם הצדיק לשאול מדוע לא הופיעו, ולא ידע האב שהם מתחבאים ללא בגדים מאחורי התנור, רץ מהר לביתו וגער ברעייתו מדוע לא שלחה את ילדיהם למלמד. התנצלה זו והסבירה, שהבגדים היו מטונפים כל כך, עד שלא ניתן היה לשלוח אותם כך, והם מתחבאים מאחורי התנור עד שיתייבשו הבגדים.

אבל אצל האב לא התקבל התרוץ כלל: "אין שום סיבה בעולם שיכולה לבטל אותם מלימודם!!!". אמר. פשט את כותנתו שהיתה גדולה מספיק כדי לכסות את שניהם, כסה אותם יחד והובילם למלמד ללמוד תורה!

ומסיים שם הכותב: "ופוק חזי מה עלתה בידם בזכות זה!!!". זהו כוחו הגדול והעצום של המכבד את התורה! ילדיו, הגדלים על תחושות של כבוד התורה - מובטח שיצאו גדולי ישראל!

(מתוך ספר "להאיר" על סידור התפילה

הרב יחיאל מאיר צוקר שליט"א)

"וישכב במקום ההוא" (בראשית כ"ה, י"א)

וברש"י: אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בליה, שהיה עוסק בתורה

מ"ן הגר"ש כהנמן מפוניבז' ז"ע הגיע יום אחד לעיר סינסינטי באמריקה, והתאכסן אצל יהודי מנכבדי הקהילה, אשר היה איש עסקים שמסר נפשו לכונן בעיר תלמוד תורה על טהרת הקודש. נחמד מעט, כדי להבין את משמעות הדבר: העיר סינסינטי היתה חוד החנית נגד היהדות, שם הוקם

לראשונה "הסמינר התיאולוגי" של אנשי הרפורמה, העיר נחשבה כמבצר הכפירה, וכדי להקים שם תלמוד תורה, נצרכו כוחות גדולים מאוד.

הרב זצ"ל הגיע לבקר בתלמוד התורה, ומאחורי הדלת שמע איך נותן העסקן עצמו שיעור לילדים הקטנים, באותו ניגון מסורתי שלמדו בליטא! מרוב התרגשות פרץ הרב זצ"ל בבכי נסער ואמר לעסקן: "אני

מקנא בכם על אהבת התורה שחוננתם בה!", ענה העסקן לרב: "אהבת תורה זו - לא בזול קניתי", וכך ספר לרב:

"אני בן עיירה קטנה בליטא, גדלתי בבית של שבעה ילדים, ואבי ז"ל היה נודד בעיירות הסביבה במשך כל השבוע כדי למכור סחורות זולות, ורק לשבת היה חוזר לביתו. במשך השבוע לא נכנס לפינו כל מאכל חם, הפרנסה היתה בדוחק גדול, ואמי עמלה על גידול הילדים.

"יום אחד הובא מלמד לעיירה, ונקבו לו שכר למוד של רובל לחודש עבור כל תלמיד, היינו ארבעה בנים בבית, ותשלום של ארבעה רובלים היה בלתי אפשרי ממש. לכן החלו ההורים להיפרד ממטלטליהם אט אט: תחילה מכרו את כלי הכסף שקבלה אמא לנשואיה, אחר כך מכרו את התכשיטים, ולאחר מכן דברים נוספים. כך התמודדו בכל חודש מחדש עם קושי עצום להשיג כסף, אך לא ויתרו שנלמד תורה אצל המלמד!

"חורף אחד היה חורף קשה מנשוא, ואבא כמעט לא הביא פרנסה באותו

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

נסעתי פעם באוטובוס, קו 39 בשכונת בית וגן בירושלים. ברחוב חיד"א יצאה מכונית פרטית במהירות, וכמעט התנגשה באוטובוס. דלת המכונית נפתחה, ויצא משם אדם מנוער מתורה ומצוות, שהחל לצעוק לעבר נהג האוטובוס: "חמור". הנהג חיך אליו ואמר לו: "אתה אח שלי". "כלב", "אתה אח שלי"... "סוס" "אתה אח שלי"... וכך הוא עבר על 17 חיות... ונהג האוטובוס עונה לו בחיך: "אתה אח שלי"...

הג"ר מאיר צימרוט שליט"א על חסדי ד' ואיך מתקדמים בעבודת ד'

י'תדד שנת' מעיני' (בראשית ל"א, מ')

לא יעשה כן - תתארגן כנגדו הפיכה.

המלך לא הסכים, בשום פנים ואופן, להרוג את הרמב"ם בידיים, ואז הציעו הללו פשרה, לפיה ימסרו את דינו לשמים: יכתבו שני פתקים, על האחד יכתבו "חיים", ועל השני יכתבו "מוות", ויתנו לרמב"ם לבחור באחד הפתקים, וכך יחרץ דינו, לחיים או למוות. לפשרה זו נאלץ המלך להסכים.

דא עקא, הכמרים, ברוב רשעותם, כתבו על שני הפתקים "מוות", כשהם מתכננים שמיד כשהרמב"ם ייטול פתק אחד לידו, ישמידו את הפתק השני, וכך יחרץ דינו למיתה, מבלי שניתן יהיה להוכיח את רשעותם.

אלא, שתכניתם לא יצאה אל הפועל. הרמב"ם היה חכם גדול מהם. כשנתנו לו לבחור בין שני הפתקים, הוא נטל אחד ובלע אותו. לא נותרה אפוא כל בררה אלא לפתוח את הפתק השני שנותר בידיהם, ולראות שכתוב עליו "מוות", ולהסיק מכך שהרמב"ם נטל את הפתק שהיה כתוב עליו "חיים". למדנו מכאן, כי לפעמים כדאי "לבלוע" את "המוות" - כדי לזכות ל"חיים"... לפעמים אחד עושה לרעהו "את המוות" הוא מציק לו, מצער אותו, וכדומה. כמה גדול הוא זה שמשכיל בעת הזאת "לבלוע", להתכופף, לוותר ולשתוק.

מי שאכן משכיל "להתכופף", זוכה לחיים טובים ומאושרים, אשריו ואשרי חלקו, זוהי ההתקדמות האמתית בחייו של האדם בעולם.

חדר האוכל בישיבה - "פנסיון"

הייתי צעיר לימים כשנכנסתי ללמוד בישיבה בירושלים. בישיבה למדו ארבע מאות בחורים, ולא הכרתי אף אחד. בצהרי היום הראשון ירדתי לחדר האוכל לארוחת צהרים. האחראי על חדר האוכל הסתכל עלי, הבחין ב'פנים חדשות', ושאל אותי: "באת לאכול כאן?". "מה זאת אומרת באתי לאכול?", השבתי לו, "אני לומד כאן בישיבה כמו כולם".

"ומנין יכול אני לדעת זאת? אולי עברת ברחוב והחלטת לבוא לאכול כאן?", שאל.

"התקבלתי לישיבה", השבתי.

"יש לך אישור?"

"ממי עלי להביא אישור?"

"תקשיב טוב", אמר, "אני אדם עם לב טוב. היום אתן לך מנה. אבל מחר תצטרך להביא לי אישור שהתקבלת לישיבה. את האישור תוכל לקבל מהמשיגי, רבי מאיר חדש זצ"ל. הוא מחלק אישורים".

כאמור, הייתי צעיר לימים. בגיל חמש עשרה. המשגיח היה מבוגר, בגיל שבעים. רעדתי להיכנס אליו. אבל כיון שידעתי שהאחראי על חדר האוכל לא ייתן לי לאכול, נגשתי בצעדים אטיים לחדרו, ונקשתי על הדלת.

"כן", שמעתי את קולו מתוך החדר. "אפשר להיכנס". נכנסתי, רועד כולי, ובקשתי את האישור הנדרש.

"מדוע לא הלכת למזכירות? שם מחלקים אישורים", שאל אותי המשגיח. "אני חדש כאן, אינני יודע מכלום, והאחראי על חדר האוכל אמר לי לבקש אישור מהמשיגי".

המשגיח לקח חתיכת דף קטנה, וכתב בזה הלשון: "נא לתת למוכ"ז מקום

האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצ"ל הוצרך לנסוע לברית מילה. הביאו מכונית קטנה, שנקראה "פולקסוואגן - חיפושית" שתקח אותו לברית.

שאל האדמו"ר: "איך נכנסים למכונית הקטנה?", השיבו לו: "צריך קצת להתכופף". האדמו"ר התכופף, איכשהו הזדחל פנימה, והמכונית החלה לנסוע...

אמר האדמו"ר: "למדתי מכאן מוסר השכל גדול מאד: אם אתה רוצה להתקדם - צריך להתכופף"...

הגמרא (בבא קמא צב ע"ב) אומרת: "חברך קריך חמרא, אוכפא לגביך מוש". פרש רש"י: "טול אכף של חמור והסירהו אליך, ושים אותו על גבך", כלומר, הודה לדבריו ואל תענהו.

רבות! שמענו טוב? חז"ל אומרים לנו שאם חברך קורא לך "חמור" - שים אכף על גבך, ותגיד לו: "אתה צודק! אני חמור"... איפה נשמע היום כדבר הזה? היום, אם מישהו יקרא לי "חמור" - גן חיות שלם הוא יקבל בחזרה על ראשו...

נסעתי פעם באוטובוס, קו שלשים ותשע, בשכונת בית וגן בירושלים. ברחוב חיד"א יצאה מכונית פרטית במהירות, וכמעט התנגשה באוטובוס. דלת המכונית נפתחה, ויצא משם אדם מנוער מתורה ומצוות, שהחל לצעוק לעבר נהג האוטובוס: "חמור". הנהג חיך אליו ואמר לו: "אתה אח שלי". "כלב".

"אתה אח שלי"...

"סוס".

"אתה אח שלי"...

וכך הוא עבר על שבע עשרה חיות...

ועל כלן נהג האוטובוס עונה לו בחיך: "אתה אח שלי"...

עד שלנהג הרכב הפרטי נמאס. הוא פנה לנהג האוטובוס ושאל אותו בפליאה: "אינני מבין את התשובה שלך. אני אומר לך 'חמור', מה פשר התשובה 'אתה אח שלי?'".

נענה הנהג ואמר לו: "מצד אחד, אני, אינני מסוגל להגיד על בן אדם שם של בעל חיים, כפי שאתה נוהג. מצד שני גם לא הגעתי למדרגה של 'שומעים חרפתם ולא משיבים ועונים', ואני מוכרח לענות... מה, אפוא, אני עושה? אם אתה קורא לי 'חמור', ואנחנו 'אחים', גדלנו באותה אורווה - תבין לבד מה אתה..."

הנהג הזועם נכנס במהירות לרכבו, וברח מהמקום.

הוא אשר אמר שלמה המלך ע"ה (משלי כ"ה, ט"ו): "לשון רכה תשבר גרם" - עם לשון רכה, עם התכופפות, אפשר להשיג את התוצאות הטובות ביותר. לפעמים צריך להתכופף כדי להתקדם.

לבלוע את המוות כדי לחיות...

כידוע, הרמב"ם היה רופאו האישי של מלך מצרים, וזכה, בשל כך, לקרבתו היתרה. רבים קנאו בו על כך, והיו מוציאים את דיבתו רעה באזני המלך. באחת ההזדמנויות אף דרשו מהמלך להרוג אותו, ואיימו על המלך, שאם

באחד מבתי הכנסיות המרכזיים בעיר הרדית, נתקלו לאחרונה בבעיה המורה: מצד אחד, בית הכנסת אינו מכיל כעת את כל המתפללים הרבים הבאים בשעריו, ומצד שני, אסור להרוס בית כנסת קיים, כדי לבנות בית כנסת גדול ומרווח יותר במקומו

את הדירה שלך הרחבת - ומה עם בית הכנסת?

ומה העניין לבנות ולהרחיב עוד ועוד בתי כנסיות ומדרשות? נכון, כתב הערוך השולחן (סימן ק"נ) שכאשר יש כבר בית כנסת בעיר, לא כופים את הציבור לבנות עוד בית כנסת, ואפילו כשבית הכנסת כבר צר מלהכיל את כולם, יכול כל אחד מהם לטעון שמבחינתו בית הכנסת הוא בסדר גמור ואינו צר מבחינתו. אך המגן אברהם (סוף סימן קנ"ד) כתב בשם הריב"ש, שמי שמעכב מלבנות בית כנסת, אפילו כשיש כבר בתי כנסיות אחרים בעיר, הרי הוא בכלל המונע את הרבים מלעשות מצוה. ומי רוצה למנוע את הציבור מלקיים מצוה כה יקרה?!

הבריות אומרות: די לנו בבית הכנסת הקטן שלנו, שנמצא בקראוון. מה רע לנו בקראוון? והתשובה היא: את הדירה שלכם הרחבתם, עברתם מדירה בת שלשה חדרים לדירה בת ארבעה וחמשה חדרים יפים ומרווחים. אתם אינכם גרים בקראוון. אבל את ביתו של הקב"ה, מקום מקדש מעט, אתם משאירים בקראוון?? יש לנו כסף לכל כך הרבה דברים אישיים, אבל בבניית בית כנסת והרחבתו, מקום משכן ה', אנו מחשבים חשבונות?? וכך אמר דוד המלך: "...

רְאֵה נָא אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים וְאֶרְוֹן הַאֲלֹקִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיָּרְעִיָּה?..." רבנו החפץ חיים ז"ע כתב מכתב נרגש על גודל הזכות לבנות ולהרחיב בתי כנסיות, בו הוא מצטט את דברי הפוסקים שמדבריהם נראה שבניית בית כנסת קודמת לרוב ענייני הצדקה - "אומר לי הגר"ט בלוי שליט"א, רב קהילת "דגל התורה" באלעד - "החפץ חיים מדרבן את הציבור לתרום בכל כוחו לבניית בתי כנסיות, וכתב שהרי אם הקב"ה היה מבקש ממך לתרום להקמת בית המקדש, וכי לא היית תורם מיד סכום גדול? הרי בוודאי היית תורם!! והנה כתוב בחז"ל ובזוהר הקדוש שבניית בית כנסת היא קיום מצוות עשה של 'ועשו לי מקדש'!!!".

כפי שכופים את הציבור לבנות להם בית כנסת ובית מדרש, כך נפסק בהלכה (שו"ע שם) שכופים את הציבור לקנות ספרי תורה ונ"ך כדי לקרוא בהם, וגם שאר ספרים כדי ללמוד בהם. המגן אברהם כתב שבזמנינו כופים גם את הציבור לרכוש גמרות לבית הכנסת, והערוך השולחן כתב שכופים את הציבור בימינו לקנות

ספרי תנ"ך עם פירוש רש"י, משניות וש"ס, טורים, ספרי רמב"ם ושולחן ערוך, כדי שמי שירצה יוכל לשבת וללמוד בהם בנחת בבית הכנסת. הגר"י בלוי זצ"ל בספרו צדקה ומשפט (פי"א) כתב שכפי הנראה, בימינו צריך לרכוש לבתי הכנסת גם ספרי פוסקים אחרונים, בפרט ספרי הלכה, וגם ספרי דרוש ואגדה להמון העם (כנראה שבימינו צריך גם לכפות את הציבור שבבתי הכנסיות יהיו כמה שסי"ם מבוארים בפירושי שוטנשטיין, "מתבתא" או "עוז והדר", וכמובן, גם ספרי המשנה - ברורה של "דרשו"...) .

הוראות לבניית בית הכנסת

הפוסקים כתבו שישנה מצוה לפאר את בית הכנסת ולהדר שייראה יפה ומהודר. ואולם כתב בשו"ת תשורת שי (סימן ג') שאי אפשר להכריח ולכפות את הקהל להרבות נוי והדר בבית הכנסת, ולחייבם לשלם על כך מכספם, אם הם אינם רוצים בכך.

הנודע ביהודה כתב שלמרות שבפוסקים לא מוזכר כיצד אמורים לבנות את בית הכנסת, ובאיזו תבנית, ומצד הדין יכולים לבנות ולהרחיב את בתי הכנסות באיזה צורה וארכיטקטורה שרוצים, אך "אם ברצונם להידמות לבתים או להיכלי שרים, קורא אני עליהם 'וישכח ישראל עושהו ויבן היכלות',

הרה"ג שמואל ברוך גנוט שליט"א

"אין זה פי אם בית אלקים" (בראשית כ"ה, י"א)

הגמרא (ברכות ח, א) מספרת שכאשר שמע רבי יוחנן שישנם יהודים בבבל שמגיעים לזקנה מופלגת, התפלא מאד ושאל: הרי נאמר: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה", היינו שבארץ ישראל, ירבו ימיכם ולא בחוץ לארץ. אם כן, כיצד זכו אותם ישישים לאריכות ימים? כיוון שאמרו לו שאותם זקנים משכימים לבית הכנסת בבוקר, ומאחרים לצאת מבית הכנסת בערב, אמר רבי יוחנן שזה מה שהועיל להם שיאריכו ימים. נמצא אם כן שקדושת בית הכנסת היא מעין קדושת ארץ ישראל. ועל כן אמרו חז"ל שבעת הגאולה, עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחוץ לארץ שייקבעו בארץ ישראל, ששם הוא מקומם הטבעי (מגילה כט, א). וכיוון שבית הכנסת הוא מקום קדוש, שבו מתגלה האמונה בה', כל היושב בבית הכנסת ככובד ראש, מקיים מצווה, ועל אחת כמה וכמה כשהוא מתפלל ולומד בבית הכנסת שיש בידו מצווה (שו"ע קנא, א, עפ"י מגילה כח, ב).

חז"ל סיפרו על אשה אחת שהזקינה מאוד, עד שקצה בחייה. באה לפני רבי יוסי בן חלפתא ואמרה לו: "רבי, זקנתי יותר מיד, ומעכשיו חיים של ניוול הם, שאיני טועמת לא מאכל ולא משתה, ואני מבקשת להיפטר מן העולם". אמר לה: "במה הארכת כל כך ימים?" השיבה הזקנה: "רגילה אני, שאפילו כשיש לי דבר חביב, אני מניחה אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום". אמר לה רבי יוסי: "מנעי עצמך מבית הכנסת שלושה ימים זה אחר זה". הלכה ועשתה כך, וביום השלישי חלתה ומתה. לכך אמר שלמה (משלי ח, לד-לה) "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מווצות פתחי, כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה" (ילקוט"ש תת"ק).

הודמנות פז לבנות בית המוקדש!!

הזוהר הקדוש בפרשת נשא כתב: "ועשו לי מקדש - כל בי כנישתא דעלמא מקדש אקרי", כל בית כנסת בעולם נקרא בשם מקדש. ישנם מהפוסקים שסברו שחלק ממצוות "ועשו לי מקדש" היא מצוה לבנות בית כנסת, כאשר פוסקים אחרים סבורים שאין חיוב מהתורה לבנות בית כנסת.

הרמב"ם כותב ש"כל מקום שיש בו עשרה מישראל, צריך להכין לו בית שיכנסו בו לתפילה בכל עת תפילה, ומקום זה נקרא בית הכנסת".

הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך (או"ח קנ, א, חו"מ קסג, א) שבני העיר יכולים לכפות זה את זה לבנות יחדיו בית כנסת. כאשר אין בכוח הקהל לבנות יחדיו בית כנסת, כתבו המשנה ברורה והכף החיים (שם) שמחויבים הם לשכור לעצמם מקום לתפילה, או לפחות שאחד מהם יתנדב שיתפללו אצלו בבית במנין, והוא יהיה מזכה הרבים וזכות הרבים תלויה בו. הרמ"א כותב שגם מיעוט מהתושבים בעיר יכולים לכפות את הרוב לבנות בית כנסת. ובשו"ת מהר"י אסאד (או"ח לג) מספר על קהילה, שחלק ממנה רצו לבנות בית קברות יהודי, וחלקו השני של הקהילה רצו לבנות בית כנסת, והוא פוסק להלכה שבדאי שבניית בית כנסת עדיף על הקמת בית קברות. אפשר מצד ההלכה גם לכפות את בני העיר לבנות להם בית מדרש ללימוד תורה, כאשר אי אפשר ללמוד בבית הכנסת (ביאור הלכה סימן ק"נ).

ואז מרימים האנשים גבה ואומרים: וכי אנחנו מתגוררים בישוב או כפר נידח, שאין בו שום בית כנסת ובית מדרש? הלא העיר בה אנו גרים, עיר של תורה ויראה, חסידות וקדושה, גדושה היא בעשרות בתי כנסיות ומדרשות,

שבויים. לבסוף מסייגת הגמרא מקרה בו יש בבית הכנסת סדקים העלולים לגרום להתמוטטותו, ואז מותר להרוס ולבנות חדש במקומו. מסקנה נוספת עולה מדיון נוסף בסוגיה זו, בעקבות הריסתו של בית המקדש בידי הורדוס לשם בניית בניין מקדש חדש ויפה יותר. לפי חלק מהדעות כאשר המלך הורס בית כנסת לשם בניית בית כנסת אחר, מותר הדבר, כי התחייבות של המלך היא התחייבות רבת תוקף ואין חשש שהמלך יחזור בו.

למה כל בתי הכנסיות אינם גבוהים?

נפסק להלכה שכשבונים בית כנסת, צריך לבנותו בגובהה של עיר, כפי שנאמר בפסוק "בראש המיות תקרא", וכדרך שבית המקדש נבנה בגובה של הר. מגביהים את בית הכנסת עד שיהא גבוה מכל בתי העיר, שנאמר: "לרומם את בית אלוקינו". חז"ל כתבו על כך דבר ממש חמור, שכל עיר שגגותיה גבוהים מבית הכנסת, לבסוף עיר זו נחרבת, שנאמר: "לרומם וגו' ולהעמיד את חורבותיו ולתת לנו גדר ביהודה", שעל ידי כן זכינו לתת לנו גדר ביהודה.

לדעת רבנו תם, טעם הדבר לפי שיש בזיון לבית הכנסת, כשמשמשים במקום שהוא למעלה מבית הכנסת, ולפיכך אין הדברים אמורים אלא בבתי שמשמשים בהם, אבל

גם בבית הכנסת "איצקוביץ" המשיכו אלפי יהודים להתפלל במבנה הקיים, כשהפועלים הקימו מתחת לאדמה וגם בקומות מעליהם, עוד מבני חדרי תפילה מרווחים ומהודרים.

בניינים העשויים לנוי ומגדלים שאין משמשים בהם, וכן בגגות משופעים שאינם ראויים לשימוש, ואין העלייה שתחת הגג גבוהה מבית הכנסת, מותר לבנותם גבוהים יותר מבית הכנסת. ואולם לדעת הערוך, אסור ששום בנין בעיר יהיה גבוה יותר מבתי הכנסת שבעיר, אפילו במגדלים שאינם עשויים לשימוש, אסור, שהטעם הוא משום כבודו של בית הכנסת, שיהיה גבוה יותר מכל הבניינים שבעיר. ולדעת המאירי, מותר להגביה יותר מבית הכנסת בנייני מגורים, שנועדו למגורים, וחז"ל לא אמרו אלא כשסיבת הגבהתם היא דרך כבוד ושררה. מי שהגביה את ביתו יותר מבית הכנסת, יש אומרים שכופים אותו להנמיך את ביתו, ויש אומרים שאין כופים אותו להנמיך את ביתו, אלא מגביהים קצת את בית הכנסת, אפילו בקרן אחת.

אם כך, נשאל: מדוע בימינו ישנם אלפי בתי כנסיות שאינם גבוהים מבנייני העיר?

שאלתי שאלה זו לפני שנים את מורי ורבי מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א והוא השיב במכתב: "אומרים שפוניבו' וסלבדוקא מצילים את העיר". בשנה שעברה שאלתי שוב את מורי ורבי מרן הגר"ח שליט"א לפרש הדבר, והוא הסביר שמספיק שבית כנסת אחד גבוה מעל כל בתי העיר, ואין צורך שכל בתי הכנסיות בעיר יהיו גם כן גבוהים יותר מיתר הבניינים.

ולכן אין לשנות מנהגים ישנים". כאשר בנו בית כנסת בצורה של כנסיות הנוצרים, כתבו הפוסקים שאף שלכתחילה לא ראוי לעשות כך, אך אם בנו בסופו של דבר את בית הכנסת בצורה שכזאת, אין איסור להתפלל שם. חז"ל אמרו שאין פותחים פתח בית הכנסת אלא בצד מזרח, כפי שמצינו בהיכל בית המקדש שפתחו היה פתוח לצד מזרח, שנאמר: "והחונים לפני המשכן קדמה". ודווקא כשמתפללים לצד מערב, היינו אלה שהם במזרחה של ארץ ישראל, אבל כשמתפללים לצד מזרח, עושים את הפתח במערב, כי הפתח צריך להיות כנגד הצד שמתפללים בו. ולדעת החתם סופר, לפי חלק מהראשונים, תמיד הפתח צריך להיות במזרח, כמו בבית המקדש ובמשכן.

הגמרא במסכת ברכות קובעת שצריך שיהיו חלונות בבית הכנסת, שכן אמרו שנאמר בפסוק בספר דניאל: "וְכִינּוּן פְּתִיחַן לְהַ בְּעִלְיָתָהּ נֶגְדַ יְרוּשָׁלַם", כדי שיוון לבו כשהוא מסתכל כלפי שמים ולבו נכנע, או שיהיו החלונות נגד ירושלים כדי שיתפלל כנגדם, שמתפללים לצד ירושלים, ולטעמים אלה צריכים החלונות להיות דווקא כנגד הצד שמתפללים, או שעל ידי ראיית האור תתישב דעתו יותר, ויוכל לכוון כראוי, ולטעם זה אין לחוש האם החלונות פתוחים לרוח אחרת, כיון שעל כל פנים יש כאן אור.

הזוהר הקדוש, כמובא בבית יוסף ובשולחן ערוך, כותב שטוב שיהיו בבית הכנסת "ב חלונות, ונאמר בזוהר הקדוש שכל בית הכנסת שאין שם חלונות, איננו מקום הראוי לתפלה. והרמב"ם בתשובותיו כתב שכל דין זה שצריך להתפלל במקום שיש בו חלונות, לא נאמר אלא כשמתפלל שלא בבית הכנסת, אבל בבית הכנסת אין צריך חלונות.

הריסה לצורך בנייה

באחד מבתי הכנסיות המרכזיים בעיר חרדית, נתקלו לאחרונה בבעיה חמורה: מצד אחד, בית הכנסת אינו מכיל קצת את כל המתפללים הרבים הבאים בשעריו, ומצד שני, אסור להרוס בית כנסת קיים, כדי לבנות בית כנסת גדול ומרווח יותר במקומו. בבית כנסת זה שוקדים בימים אלו עם אדריכלים, כדי לנסות ולהקים עמודים מסביב למבנה בית הכנסת הקיים, ולבנות קומה נוספת מעליו. פתרון זה נעשה גם בבית הכנסת "איצקוביץ" ברחוב הרב שך בבני ברק. שם המשיכו אלפי יהודים להתפלל במבנה הקיים, כשהפועלים הקימו מתחת לאדמה וגם בקומות מעליהם, עוד מבני חדרי תפילה מרווחים ומהודרים.

הריסתו של בית כנסת פעיל אסורה, אלא לשם בניית בית כנסת אחר בתנאים מסויימים. הגמרא (בבא בתרא ג, ב) דנה האם מותר לסתור את בית הכנסת, כדי לבנות בית כנסת אחר במקומו. רב חסדא קובע כי לא ניתן להרוס בית כנסת עד שיבנה בית כנסת אחר במקומו. הדעות בגמרא חלוקות בשאלה מדוע. יש שאומרים משום "פשיעותא", מחשש שמא לא תושלם בנייתו של בית הכנסת החדש וכך תישאר הקהילה ללא בית כנסת, או משום "צלויי", היינו העובדה שבמהלך הבנייה לא יהיה מקום תפילה. כאשר יש מקום תפילה חלופי נותר החשש הראשון, "פשיעותא". בהמשך הגמרא קובע רב אשי כי הריסת בית הכנסת אסורה גם כאשר חומרי הבנייה מונחים מוכנים לבניית הבניין החדש, שכן יש חשש שימכרו את חומרי הבנייה לשם פדיון

תמיד על התבטלותו לזקני...

"וכבר נשאל הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל ע"י אחד מבני ישיבתו, מה ראה להתבטל אל הרבי מקאפיטשניץ במידה כה מופלגת, דבר שלא הסכימו לו כלל במחוזותיהם, והשיב רבי אהרון: 'הן גאון הוא, גאון בחסדו!' "ושוב היה מעשה, שזקני נהג לנפוש מידי שנה בימות הקיץ בלייקווד, בה שוכנת ישיבתו הרמה של הרב קוטלר. רבי אהרון, בגודל הערכתו אל זקני, הורה ששני בחורים ילכו כל יום את זקני בהליכתו בנאות דשא. הצורבים הצעירים נמלאו פליאה. 'הן ביטול תורה הוא' טענו בפני ראש הישיבה. אך רבי אהרון היסה אותם ונענה: 'לא לא, מהליכותו של הרבי מקאפיטשניץ תלמדו הרבה תורה!'. ואכן הערצתו של רבי אהרון קוטלר לרבנו הייתה לאין שיעור וגבול", מציין הרבי שליט"א. "הוא התבטא אודותיו בדברים מופלגים עד מאוד. בישיבות מועצת גדולי התורה ביקש תמיד לישב לצדו, ברצותו לשמוע דעת תורה בטהרתה.

"כשאמר 'רבי' סתם - התכוון לזקני ז"ע. כך אמר לי בנו הגאון רבי שניאור זצ"ל", מוסיף הרבי. "סיפר לי רבי שניאור, שכשאביו חלה והוכנס לחדר ניתוחים, פנה לנכדו שהקיפו את מיטתו ושאלם אם הזכירו ל'רבי'. אלו שעמדו שם לא ידעו אל מי נסבו דבריו, ואחד ההין ושאל: 'מי הוא זה הרבי?'

'וואס הייסט', נודעק לעומתם רבי אהרון, 'דער רבי, דער קאפיטשניצער רבי'..."

"כל אימת שיצא רבי אהרון לנסיעה בגולה, הקדים לבקש את ברכת קודשו של זקני. אירע פעם שהשעה נתאחרה, ומקורביו חששו שאם ייסעו דרך זקני יחמיצו את שעת הטיסה. המה ניסו להניאו ולנסוע היישר לשדה התעופה, אך רבי אהרון הבהיר נחרצות: 'בלי ברכה מהקאפיטשניצער רבי איני נוסע!'. "לא הועיל מאומה והוכרחו לנסוע דרך מעונו של זקני, ומאן דהוא כבר דאג להודיע על הביקור הדחוק, וזקני הזדרזו ויצא החוצה לברכו תיכף בואו, כדי שלא יאלץ לסור אל הבית ולהאריך את שהותו.

"זאת סיפר לי רבי שניאור, ולימים נודע לי חלק נוסף בסיפור. הגאון רבי עמרם זק"ס נכח אף הוא במקום, והוא העיד שאחר שרכבו של רבי אהרון התרחק, פרץ זקני בבכי תמרורים. 'מה מצא בי רבי אהרון שכה טרח לקבל ברכתי?', התמוגג בדמע ברוב ענוות קודשו... המה ראו את מסירות נפשו של זקני", מסביר האדמו"ר בשיחו-הערב, "גדולי הדור הכירו במסירות נפשו לתורה, להשי"ת ולכבוד שמיים, והמה ידעו להעריך את רום גדולתו!"

(מתוך המבשר תורני תשע"ז, מנחם מענדל רוזנבוים)

"אתה יכול לקרוא קריאת התורה בחדר של הרב אלישיב?," שאל אחד מהם את הבחור, שנדהם ונרגש מעצם ההצעה... ברגע הראשון, חשב לומר "לא" אך רגע אחרי נזכר שפרשת השבוע, מזכרת לו היטב בעל פה...

החשיבה הבסיסית שלנו גורסת, שאדם שמוותר עושה טוב לזולתו, והנהנה הבלעדי, או לפחות - העיקרי, מהוויתור, הוא הזולת, הפלוני שלמענו נעשה הוויתור. אבל זה הרבה יותר - האדם המוותר, עושה בראש ובראשונה טוב לעצמו

היה זה בערב ראש השנה, שנת תשס"ג, לפני קצת יותר משלוש עשרה שנים. כמדי שנה נערך ר' יצחק לתפילה בבית הכנסת ביום הגדול, מכין מבעוד מועד ממחטות די הצורך לקריאת "וה' פקד את שרה", המסוגלת לזרע של קיימא. "גם השנה המקום על ידי יהיה ריק", הוא סח לרעייתו בערב החג בעגמומיות, "גם השנה, אם תרצי, תוכלי לבוא לבית הכנסת באין תינוק מפריע. מי יודע, אולי, בעזרת השם, בשנה הבאה...", אמר ר' יצחק וניגב דמעה סוררת, ובדיוק אז צלצל הטלפון...

"ר' יצחק", אמר ידידו מעבר לקו, "אני מתנצל שאני מתקשר כל כך מאוחר, בפרט שכבר בירכתי אותך בשנה טובה...". ר' יצחק אכן התפלא. הן כבר שוחח עם ידידו זה אמש, כבר נפרדו באיחולי "שנה טובה" הדדיים. מה טעם הוא מוסיף להתקשר שעה קלה לפני התקדש החג? במה נזכר? "תשמע", אמר הידיד בחיפזון, "קראתי עכשיו באחד מעלוני החג משהו שיכול מאוד לעניין אותך. תקשיב, אני מקריא", אמר הידיד, וקרא בקול: "הרוצה לזכות בזרע של קיימא לעבודת השם יתברך, סגולה בדוקה ומנוסה שאינה שבה ריקם, לקנות את עליית המפטיר ביום א' דראש השנה, ובקריאת הפטרת היום - מעשה חנה ואלקנה, יכוון בבקשת חנה כי יזכהו השי"ת בזרע של קיימא, כפי שנפקדו חנה ושרה בעיצומו של יום, ובוודאי יזכה לשנה הבאה לבן זכר...".

ר' יצחק שמע, וצמרמורת חלפה בו. מדי שנה בעת קריאת הפטרת חנה הוא מתרגש, מתפלל בדמעות, מתחנן ככוונה יתירה. סיפורה של חנה נוגע כל כך ללבו - ההמתנה הארוכה והכאובה, התפילה, הישועה הפלאית והילד הצדיק שנוול. ועתה, חברו אומר כי זה הזמן לקנות את העליה, לכוון בעת קריאת הפטרה, והישועה בוא תבוא... מי יודע, הרי את הדרך הזו טרם ניסה, את הסגולה היקרה הזו עוד לא עשה... הוא הודה לחברו בחום על האכפתיות, בירך שוב בשנה טובה, וסגר את הטלפון. מאותו רגע, היה דרוך לקראת מכירת העליות הפומבית למחרת...

כשנמכרה עליית כהן נמנם ר' יצחק, בעליית לוי כבר התכונן, בעליית שלישי כבר היה דרוך. כשהכריז הגבאי 'מאתיים שקל מפטיר' זינק ממקומו, והכריז ללא היסוס: 'ארבע מאות' - -

הגבאי הביט מי המציע, הכריז 'פעם ראשונה', מאן דהוא ניסה להעלות 'ארבע מאות וחמישים', אך ר' יצחק קפץ מידי, צעק 'שש מאות' וסגר את העסקה. "זכה לו" הכריז הגבאי, ור' יצחק ידע כי הוא בדרך למפטיר הנכסף, אמנם בעלות לא פשוטה אך הכל כדאי...

בין העליות הציץ ר' יצחק בהפטרה, מבקש לרענן את זכרונו בטעמי המקרא. הוא נרגש מהמילים, הדמעות כבר עמדו בקצה עיניו. 'אוי', הררה לעצמו, 'כמה חנה הטיבה לבטא, כמה המילים שלה משקפות את הכאב והרצון, השאיפה הכמוסה והציפיה הממלאת את כל הלב...'. באמצע קריאת התורה, ניגש אליו אחד ממתפללי בית הכנסת. "ר' יצחק", אמר הלה וטפח על שכמו, "התברר שאני ואח שלי קנינו שתי עליות סמוכות, וכידוע - לא ניתן להעלות שני אחים בשתי עליות צמודות. בקיצור", המשיך אותו מתפלל בלי להבין מה הוא מחולל בלבו של ר' יצחק, "הגבאי אומר שאני ואח שלי נוכל לעלות לתורה היום, רק אם אתה תוותר ותיקח את עליית חמישי, ואילו אני אעלה למפטיר. הולך?"; שאל במהירות, כשהגבאי נושף בעורפו משום טירחא דציבורא....

אי אפשר לתאר את המאבק שהתחולל באותם רגעים בלבו של ר' יצחק. הן נכספה גם כלתה נפשו למפטיר, הרי הסכים להשקיע בו הון רב רק בשל הסגולה העצומה הטמונה בו... הרי מזה קרוב ליממה, הוא נאחז בתקווה אחת, בתקווה ה'מפטיר' - הסגולה שטרם נוסתה... ואילו המתפלל אינו מבין מה זה ה'מפטיר' הזה בשבילו, חושב שיפצה אותו בעליה חילופית... 'הרי כל הענין הוא המפטיר', לחש לו קול אחד בלב, 'מה הענין לעלות

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ויזכר אלקים את רחל" (בראשית ל', כ"ב)

אחת מנקודות השיא המטלטלות ביותר בהיסטוריה העשירה של האימהות, היא הוויתור הידוע של רחל ללאה. בטרם נשא יעקב את רחל, חשש מרמאותו של לבן - חמיו לעתיד, שישיא לו את לאה במקום את רחל. לפיכך מסר בידי רחל סימנים מוסכמים, אותם תמסור לו ובכך יודא כי אכן מדובר בה. אך משראתה רחל כי אכן כך עושה אביה ברמאותו, מסרה לאחותה את הסימנים כדי שלא תתבוה. היה זה ויתור אצילי במיוחד, בעל משמעויות מרחיקות לכת - רחל לקחה סיכון כי בעקבות הוויתור ונישואי יעקב ללאה, העולם אומר כי תצטרך להינשא לעשו הרשע. תחת היותה רעיית יעקב ואם שבטי קה, תצטרך לשמש בתפקיד המפוקפק של אשת עשו הרשע...

ובכל זאת היא וויתרה. רחל ידעה כי זה המעשה הנכון לעשות, ולא העיפה מבט על ההשלכות הצפויות. ברגע נתון זה, ידעה, אינני חייבת למסור את הסימנים, אך אם לאה לא תדע אותם - אי הנעימות והביזיון יזעקו לשמים. לכן היא ויתרה, גם במחיר אישי כבד מנשוא וכואב מכל. בסופו של דבר, גם לאה וגם רחל נישאו ליעקב, ושתייהן בנו יחדיו את "ב השבטים הקדושים, כששניים מתוכם - את יוסף ובנימין - זכתה רחל ללדת. זאת ועוד, כתוב

במדרש שכאשר נגאלו בני ישראל מגלות בבל, לא עמדו להם תחנוני כל האבות והאימהות. רק תפילתה של רחל לגאולת ישראל, רק תחינתה של הוותרנית הצדקנית - היא זו שפתחה שערי שמים והובילה לגאולה...

הוויתור האצילי הזה, כבר בתחילת הדרך של הקמת עם ישראל כעם וכאומה, מסמן עבורנו דרך, מתווה עבורנו את הנתיב. יהודי לא עומד על שלו, יהודי הוא וותרן. כאלה אנחנו באופי, כאלה אנחנו וזה היופי. המפתיע בויתור הוא, שהחשיבה

הבסיסית שלנו גורסת, שאדם שמוותר עושה טוב לזולתו, והנהנה הבלעדי, או לפחות - העיקרי, מהוויתור, הוא הזולת, הפלוני שלמענו נעשה הוויתור. אבל זה הרבה יותר - האדם המוותר, עושה בראש ובראשונה טוב לעצמו, יותר משהוא עושה טוב למי שהוא מוותר לו! הוא הופך לאדם מרומם יותר, וזוכה להטבות רבות ומפליגות: 'המעביר על מידותיו', אמרו חז"ל, 'מעבירין לו על כל פשעיו'. לא ייאמן! ברגע אחד של ויתור נמחקות עשרות שנים של חטאים, ונפתח דף חדש לחלוטין בכל המובנים...

כשרואים בשמיים מישוה מוותר - מוותרים לו מנגד על גזירה התלויה נגדו, על מצוקה שנגזר עליו להתמודד איתה, על צרה העומדת לפתחו. כשהקדוש ברוך הוא פותח שערי שמיים ומשפיע ישועות נפלאות למוותר, זה מוכיח שהמוותר התקרב, התרומם, התעלה, קיבל מניית בעולם הרבה יותר כדאי מהעולם שלנו. אז אולי המוותר ויתר לטובת זולתו, אך בעצם הוויתור את עסקת חייו!

טלפון מסעיר בערב החג...

למעלה משבע עשרה שנים, המתין ר' יצחק ורעייתו לזרע של קיימא. היו אלה שבע עשרה שנים מלאות תקוות ואכזבות, של התרוצצויות, של תפילות וסגולות, ובעיקר - שבע עשרה שנה כפול שלוש מאות ששים וחמישה ימים של ציפיה נואשת...

מתעתדים לחגוג שבת בר מצוה בשבת זו. שניהם בטוחים שבנם יקרא השבת בתורה, ושני הבנים בביתם, כבר נרגשים, מתכוננים, מוכנים ומשננים... הגבאי עודכן על הטעות, וחיש נזכר כי הצדק עם ר' פנחס. "הוא תפס ראשון", אמר במבוכה למתפלל השני, שפניו התכרכמו והלכו... כזו התרגשות, כאלה הכנות, הסבא והסבתא מירושלים כבר הגיעו, ולפתע אי נעימות כזו... שלוש דקות של אי נעימות עמדו במרכז. שלוש דקות נטולות הכרעה, בהן כל אחד ניסה למצוא מוצא מהסבך. ר' פנחס אמנם תפס ראשון, אך החבר התכונן גם הוא, ובנו נרגש ומוכן לקרוא בתורה בדיוק כמו בנו של ר' פנחס... מה עושים עכשיו?

"לא נורא", אמר ר' פנחס בגבורה עילאית אחרי השתהות קצרה, "לא קרה כלום. דיברתי כבר עם הבן שלי, והסכמנו לוותר על קריאת הפרשה השבוע. נכון, הוא מתכונן מראשית החורף, אבל הוא יוכל להשקיע שעות רבות בשבוע הקרוב בלימוד ושינון פרשת משפטים, ונחגוג לו כבר בשבוע הבא...". הגבאי חש שלא בנוח, הרי הוא האשם בטעות. "אולי נעשה חצי חצי", הציע, "הרי הבן שלך כבר התכונן, גם האורחים שלך יבואו בשבת בבוקר...". "לא, לא צריך, זה בסדר...", היסה אותו ר' פנחס, "ניתן לבן שלו לקרוא השבוע, והבן שלי יקרא בשבוע הבא. האורחים שלי יוכלו לומר מזל טוב השבוע, גם אם בני יקרא רק בשבוע הבא...". בשבת בבוקר, קרא חתן בר המצוה השני בתורה. בנו של ר' פנחס ידע את הפרשה בעל פה, אבל ויתר. הוא כבר היה עסוק בלשון את פרשת משפטים, אותה קרא בשבוע הבא... ארבע שנים חלפו, ארבע שנים. הילד שוויתר אז כבר הפך לבחור חשוב, הלומד בישיבה גדולה מכובדת. באמצע החורף הובהלה אמו לבית החולים עקב כאבים שונים, אך כל הבדיקות העלו חרס... האם המיוסרת אושפזה במחלקה הפנימית, הרופאים בדקו שוב ושוב, אך לא הצליחו להבין מה גורם לכאבים האימים שהיא מרגישה. לצידה, שהו בתורנות בני המשפחה, ומכיוון שאיש לא רצה להפריע את הבן מלימודו, אך טבעי היה שהבן הבוגר יקבל את התורנות בשבת קודש...

שבת בבוקר, שעת בוקר מוקדמת. המחלקה עודה רדומה למחצה, התרוצצויות הרופאים טרם החלו. בסוף המחלקה, בחדר המעניק פרטיות ככל שניתן, היה מאושפז באותה שבת רבן של ישראל, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל. כבר בשעת בוקר זו, מקורבי הרב התרוצצו ברחבי המחלקה, מחפשים אחרי בעל קורא שיקרא את קריאת התורה בחדרו של הרב. "אתה יכול לקרוא קריאת התורה בחדר של הרב אלישיב?", שאל אחד מהם את הבחור, שנדהם ונרגש מעצם ההצעה... ברגע הראשון, חשב לומר "לא". הן הוא לא 'בעל קורא' מנוסה, ואיך יוכל לקרוא בשביל רבן של ישראל? אך רגע אחרי נזכר שפרשת השבוע, הלא היא 'משפטים', מוכרת לו היטב בעל פה, הרי קרא אותה ושינן אותה אינספור פעמים לקראת קריאתה, ולפיכך התנדב לגשת ולקרא... כשסיים את קריאת התורה, פנה אליו הרב אלישיב וביקש להודות לו. "קראת יפה מאוד", החמיא הרב בכנות, "הרבה זמן לא שמעתי מישהו שקורא כל כך יפה, בדקדוק התיבות ובדיוק בטעמים. מה מעשיך בבית החולים?", התעניין.

"אני בסדר", השיב במבוכת מה, "אמא שלי כאן כבר כמה שבועות, לא יודעים מה יש לה. היא סובלת מאוד...", אמר נרגש, מזכיר את שם אמו לרפואה שלמה באוזני הרב. "יש לי רעיון", אמר הרב אלישיב לפתע. "שלחו אליי מחו"ל פרופסור מומחה גדול בעל שם עולמי, המטפל בי באופן פרטי. אני אבקש ממנו לבדוק גם את אמך, וזו תהא הכרת הטוב שלי לך על הקריאה היפה והנעימה...".

כבר ביום ראשון בבוקר, אחרי הבטה קצרה בתוצאות הבדיקות, קבע הפרופסור המומחה מהי הבעיה. "זוהי אכן מחלה נדירה בארץ", אמר מבעד למשקפיו, "אבל הטיפול בה דווקא פשוט...", הוא מיהר להסביר לרופאי המחלקה מה ניתן לעשות, וכבר באותו שבוע שוחררה האם מהאשפוז הממושך, שמחה וטוב לב... כשדבר הסיפור הגיע לגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, אמר בהתפעלות: "הרי זה מה שהגמרא מספרת, כי רב הונא בריה דרב יהושע, זכה להינצל ממוות לחיים בגלל שהיה ותנן... הרי גם כאן זכתה האם לישועה גלויה, רק בשל הוויתור של בנה, ארבע שנים קודם לכן..."

ארבע שנים חלפו מהוויתור האצילי על קריאת פרשת יתרו, עד שהכל נוכחו עד כמה הוויתור הזה היה מועיל, יוצא דופן, פותח שערים... ארבע שנים המתין הוויתור בשקט לרגע הגדול, בו יתברר עד כמה כוחו גדול ומשמעותו עצומה... אין ויתור חסר משמעות, אין ויתור שלא 'מפצים' עליו מלמעלה. זה יכול לקחת שנים, לא תמיד רואים את זה, אך תמיד, תמיד, הוויתור משתלם בראש ובראשונה למוותר עצמו!

בעליה אחרת? אתה הרי לא מחפש עליה בראש השנה, אתה מחפש את ה'מפטיר' דווקא, איך תוכל לוותר עלי, על כל התקווה התלויה בו? "בסדר, מה זה משנה איזו עליה", נשך את שפתיו בגבורה, והשיב בקול כדי להשתיק את הקול הרוטן שבתוכו... "אני אעלה לחמישי, קח את המפטיר, בשמחה...", הפטיר כמעט לעצמו, שכן אותו מתפלל כבר היה בדרך לגבאי להודיעו על ההסדר החדש...

"יעמוד ר' יצחק בן ר' קלמן, חמישי", הכריז הגבאי בקול מתנגן, ולבו החסיר פעימה... זה כל כך בניגוד למתוכנן, אך הוא הסכים לוותר בלב שלם... למרות התקווה הגנוזה ב'מפטיר' הזה, הרי שאת הפטרת חנה קרא מישהו אחר...

פגישה מביכה בהפסקה

"חצי שעה הפסקה ואחר כך תקיעת שופר", הכריז הגבאי, וכיסה את ספרי התורה בטלית. ר' יצחק יצא לרענן את עצמו קלות, אך בחצר בית הכנסת פגש את המתפלל שביקש וגם קיבל את המפטיר... הוא עמד בפנים חיוורת, לצידו אחיו. סומק עז כיסה את פניהם, עיניהם היו מושפלות בבושה. "תסלח לי ר' יצחק", פתח האחד, "לא קלטתי, פשוט לא קלטתי... רק כשקראתי את ההפטרה הבנתי, שלא לחינם ביקשת את המפטיר היום, שהמפטיר של היום קשור אליך, בכלל לא אלי... לא נעים לי מה שעשיתי, לא נעים בכלל...". גם אחיו עמד לצדו, מנסה להוציא מילות התנצלות, אך המבוכה השתלטה עליו... "חשבנו שמה זה משנה... העיקר עליה... לא ידעתי שזה המצב... אין לי מילים להתנצל..."

האווירה הייתה מלאת מבוכה, עננה אפורה של אי נעימות חנקה את הגרון, רק ר' יצחק חיך בעיניים בורקות. "תנוח דעתכם רבותי", אמר בחיך גדול, "אין צורך להתנצל, הכל בסדר, ויתרתי בלב שלם... אתם חושבים שרק המפטיר יכול לחולל ישועות? אולי גם ויתור הוא סגולה לילדים? ניחא, ניסיתי הפעם את סגולת הוויתור במקום את סגולת המפטיר", הוסיף בחיך מרגיע...

האחים התנצלו שוב, אך ר' יצחק הפסיקם. "באמת שלא צריך להתנצל, הכל בסדר. יש לכם מגבת ל'כורעים'?", שאל, בנסיון להעביר נושא... האחים חיכו, אבן נגולה מעל לבם. אחרי כמה דקות כולם חזרו לתקיעת שופר, ואחר כך תפילת המוסף. הוויתור האצילי על ה'מפטיר', נשכח בין קרקורי הכפרות להלמות הפטישים של סוכות... איש אינו יודע חשבונות שמים, אי אפשר לשער מה יוצר מה, ואיך נבראת ישועה - - -

באותה שנה נושעו ר' יצחק ורעייתו. בחורף תשס"ד נערך 'שלום זכר' חגיגי במיוחד, לתאומים המתוקים שנולדו לר' יצחק... ר' יצחק לא שכת, כמובן, להתקשר לאותו מתפלל לו ויתר על ה'מפטיר' ולאחיו, להזמין 'שלום זכר', באומרו 'בזכותכם הם נולדו. לולא ביקשתם ממני את הוויתור ההוא, מי יודע אם הייתי זוכה...'. הסיפור הזה, התפרסם בזמנו מפה לאוזן, ועד כמה שהוא מטלטל, הוא אמתי לחלוטין, ומובא כאן לראשונה מכלי ראשון, מפי בעל המעשה, בשינוי השם בלבד. אך המסר העולה ממנו מטלטל עוד יותר...

איך התערב הפרופסור מחו"ל?

במשפחתו של ר' פנחס, התכונה לקראת בר המצוה של הבן הגדול החלה כבר שנה לפני. אך חגג הילד יום הולדת 12, כבר החלו הדיבורים, ההכנות, השיח אודות התפילין החדשות, רישום הכתובות להזמנות, וכן הלאה... ההתרגשות הרבה לא פסחה כמובן על ר' פנחס - האב המאושר, ובנו - חתן בר המצוה. ר' פנחס החל לומד עם בנו הלכות תפילין, וכמובן - החל להכין עמו את קריאת התורה של פרשת 'יתרו' בה יעלה לתורה, שכן בבית הכנסת בו התפללו היה נהוג, שחתן בר המצוה הוא הקורא בתורה בשבת העליה לתורה. ר' פנחס גם לא שכת לעדכן את הגבאי על שבת הבר מצוה המתוכננת, בה יקרא בנו את קריאת התורה. "אין בעיה", אמר הגבאי, "תתחילו להכין את הקריאה, אתה יודע, זו פרשה עם עשרת הדברות, כדאי שהילד יהיה מוכן לדעת לקרוא את טעמי המקרא יפה יפה..."

לא היה צורך בהוראה זו, שכן ר' פנחס החל כבר מזמן ללמוד עם בנו מדי ערב את טעמי המקרא, והבן היה חוזר ומשנן בעל פה את הפרשה בכל רגע פנוי. את כל ההתרגשות וההכנה לבר המצוה השקיע הילד בהכנת הפרשה, עד שידע את הפרשה באופן מדויק היטב, בעל פה כמובן...

בערב שבת יתרו, כשהעלה ר' פנחס את הקוגל במדרגות בית הכנסת לקראת ה'קידושא רבא', גילה את חברו עולה גם הוא וסיר קוגל בידו. 'מזל טוב', קרא לעברו, 'נולדה לכם בת השבוע ולא ידעתי?'. לא חלפה אלא דקה, עד שהתבררה הטעות המביכה. שני המתפללים הוותיקים, ר' פנחס וחברו,

"אני אמא של סבתא שלך", אמרה הזקנה. "שלחו אותי לספר לך מה קרה בשמים, כאשר ייסרת את עצמך כשיצאת מן האולם באמצע ההרצאה. דעי לך כי הקדוש ברוך הוא אסף כמה מלאכים והראה להם אותך, ואמר: 'תראו את הבת החביבה שלי, היא לא חיפשה לתרץ את המעשה שלה'..."

הרה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על אמו הצדקנית ונשים צדקניות

זקנה, שאינה מוכרת לה. היא שואלת את הזקנה: "מי את?".
 "אני אמא של סבתא שלך", אמרה הזקנה. "שלחו אותי לספר לך מה קרה בשמים כאשר ייסרת את עצמך על המעשה שעשית, כשיצאת מן האולם באמצע ההרצאה. דעי לך כי הקדוש ברוך הוא אסף כמה מלאכים והראה להם אותך, ואמר: 'תראו את הבת החביבה שלי, היא לא חיפשה לתרץ את המעשה שלה, אדרבה, היא ייסרה את עצמה וקבלה על עצמה קבלה שמקרה כזה לא ישנה'. 'טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקויות'."

המשיכה הזקנה: "המעשה שלך גרם נחת רוח גדולה לבורא העולם. הוא החליט שבזכות הנחת-רוח שעשית לו יתרפאו עשרה אנשים חולים, ובנוסף, עשרה אנשים שנגזר עליהם לחלות - לא יחלו".
 הזקנה מנתה את שמותיהם של עשרה אנשים חולים, שהיו מוכרים לאותה תלמידה. ועוד עשרה אנשים מוכרים לה, שבזכותה לא יחלו.

היא התעוררה משנתה, שטופת זעה. היא הייתה מבוהלת מאוד ומהרה לספר לאמה על החלום. אמרה לה אמה: "את מדמיינת. מנין לך מיהי הסבתא שלי, שהיא הסבתא רבא שלך? הרי מעולם לא

ראית אותה!". מה עשתה האם? הביאה לבתה תמונות של כמה נשים זקנות שמעולם לא ראתה אותן, אחת מהן היתה של הסבתא שהופיעה בחלום. הבת הצביעה עליה ואמרה: "זאת היא!" כמעט פרחו נשמתה של האמא... בעקבות מעשה זה האמא החלה לחזור לכור מחצבתה, בעקבות בתה. עלינו להתחזק בדברים הגדולים, אך לא להזניח גם את דברים שנראים לנו קטנים. חרטה אחת, קבלה טובה אחת - איזה כוח עצום יש להן! איזו השפעה גדולה יש להן בשמים! הקבלות הטובות הללו, המוסר העצמי, גם בדברים ה'קטנים' כביכול, זהו המפתח שיפתח את השער ויוביל אותנו לתקן את מעשינו ולהתקרב אל בורא עולם.

(מתוך הספר "אריה שאג" - רבי אריה שכטר שליט"א ימים נוראים - סוכות)

"ותען דחל וְלֹאֵה... כַּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹקִים אֶלֶיךָ עֲשֵׂה" (בראשית ל"א, י"ד-ט"ז)
 חז"ל אומרים כי בזכות נשים צדקניות עתידים להיגאל. הגאולה בשער, צריך להתכונן, שלא נתפס בלתי מוכנים.

עם ישראל צריך את מסירות הנפש של הנשים. זה לא חייב להיעשות ברעש ובצלולים, עם שלטי ענק וכותרות בעיתונים. מסירות נפש נעשית בחדרי חדרים, בתוך הבית פנימה. בשקט, בצנעה, בצניעות. להקריב בשביל תורה, לווטר על הנאות חומריות, לחיות עם שאיפות רוחניות. אמי עליה השלום סיעה לאבא עליו השלום במסחרו, אבל היא נשמה את הריבונו של עולם. בכל דבר היא חשבה מה אפשר לעשות בשביל הריבונו של עולם. ספרו לי אחיותי, שכשהיתה מבשלת באמצע השבוע, היא היתה אומרת פרקי תהילים ו'יהי רצון' שכל מי שיאכל מהאוכל שבשלה תהיה לו אהבת ה', שמחה במצוות ובעבודת ה' וחשקת התורה. היא לא כוונה רק על הילדים שלה. הבית היה פתוח ואכלו בו אורחים רבים, וכשהיא אמרה את התהילים ואת ה'יהי רצון' היא כוונה לכולם.

צריכים לפתוח את הלב, לחשוב רק על הריבונו של עולם, איך עושים לו נחת רוח. הקדוש ברוך הוא שרוי בצער גדול. מיליוני ילדים יהודים לא מכירים אותו. האם אנחנו חיים את הצער שלו? ומה אנחנו עושים בעניין? צריך להתפלל, להתחנן בדמעות שלישי, שהקדוש ברוך הוא יפתח את ליבותיהם של ישראל, שיתקרבו אליו!

פעם הגיע רב לאחד הסמינרים להרצות בפני התלמידות. באמצע ההרצאה אחת התלמידות, שהייתה בת בעלת תשובה שהוריה חילוניים, יצאה מן האולם ופנתה לחדרה. היא חשבה בלבה: 'מה כבר הוא יכול לחדש?' ואז היא תפסה את עצמה: 'מה עשיתי? אולי הרב שם לב שיצאתי, ויש בכך זלזול ופגיעה בו? ובכלל, למה עזבתי באמצע דבריו? אולי הוא ישמיע דברים חשובים שחבל להפסיד אותם?'

היא רצתה לשוב להרצאה, אבל בינתיים הסתיימה ההרצאה. היא הסתגרה בחדרה בתחושה קשה. היא ייסרה את עצמה והחליטה לקבל על עצמה ששוב זה לא יקרה! תוך כדי מחשבות והרהורים היא נרדמה. בשנתה מופיעה אשה

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

מידע שיעורים עדכונים

כאשר הגיע לאכסניה, הגישו לפניו צלחת מרק, וכיון שהיה שקוע בלימוד כל העת גם כאשר אכל, הוא לא שם לב ותכולת כפית המרק נשפכה על המפה. בעלת הבית ראתה את הכתמים שעל המפה וגערה בו

מדוע הפסיק השאגת אריה את הגלות?

הדרגות הללו, הר, שדה ובית, הן דרגות בהינתקות מהבלי עולם הנצרכת כדי לעבוד את הבורא.

בדורות הקודמים היו מגדולי ישראל שערכו 'גלות', הם נדדו ממקום למקום כדי שיהיו פנויים לעבודת ה' באין מפריע, כאשר נתגלתה זהותם וגדלותם בתורה, הם עברו למקום אחר כדי ששוב לא יכירו אותם שם, ושוב ישקעו בלימוד התורה ברוגע ובשלוה.

אחד מעורכי הגלות המפורסמים היה בעל ה'שאגת אריה', ועליו מסופר שבאחת הפעמים שיצא לגלות, חזר מיד לאחר כמה ימים, הדבר היה לפלא בעיני מכריו שידעו שיצא לגלות, ששאלו אותו מדוע מיהר לשוב ולהפסיק את הגלות?

ספר להם השאגת אריה, שכאשר הגיע לאכסניה, הגישו לפניו צלחת מרק, וכיון שהיה שקוע בלימוד כל העת גם כאשר אכל, הוא לא שם לב ותכולת כפית המרק נשפכה על המפה. בעלת הבית ראתה את הכתמים שעל המפה וגערה בו.

"וכי כבוד הרב מתרגש מצעקותיה של אשה, עד כדי שזו סיבה מספקת להפסקת הגלות?", תמהו התלמידים. "בוודאי שלא מפני הצעקות אנוכי בורח" - ענה השאגת אריה - "אלא שצעקותיה של האשה הפריעו לי וגרמו לי הפסקה בלימוד, ואם כן חסרה כל מטרת הגלות, שהרי כל סיבת גלותי היא כדי שאוכל לשבת וללמוד באין מפריע, אך אם בגין צעקות האשה איני יכול ללמוד ביישוב הדעת, אין לי טעם יותר בגלות, ולכן חזרתי לעיירה..."

ומוקף מחיצות, וכדי להיכנס לשם צריך לדפוק ולפתוח דלת במחיצה. שלוש

הרב ישראל ליוש

"ויקרא את שם המקום ההוא בית אל" (בראשית כ"ה, י"ט)

שלוש לשונות מצינו אצל האבות הקדושים, באברהם נאמר: "אשר יאמר היום בהר ה' יראה", ביצחק כתוב: "ויצא יצחק לשוח בשדה", ואילו יעקב קראו בית, שנאמר: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל".

אומר ע"כ הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל שיש כאן שלושה אופנים בעבודת ה', וכל א' מאבות האומה בחר לעבוד את ה' בצורה שונה: 'הר' הוא מקום גבוה, מנותק מהעולם מהעוברים ושבים, אך הוא מקום הפקר שכולם יכולים להגיע אליו. 'שדה' הוא אמנם נפרד מהמון העם, אך בשונה מההר הוא גם מקום פרטי, איננו הפקר, הוא אינו מאפשר כניסה לכל מי שרוצה. 'בית' יש בו את כל מעלות השדה, הוא גם מנותק וגם פרטי, אך מעלתו יתירה מן השדה בכך שהוא גם מגודר

<< המשך מעמוד 7

הראשי, הגאון רבי יחיאל מרדכי שליט"א, השרוי במרחקים לצרכים רוחניים - להחזקת ישיבת לומז'ה, ומברכים אנו ומאחלים לו ברכת מזל טובו".
לכך גדולי הדור חשו מחובתם האישית לבוא ולטול חלק בשמחה המיוחדת הזאת. הן מצד החתן והכלה, ששמש יצא לתהילה בעקבות מעשה הוויתור שלהם, והן לחלוק כבוד לראש ישיבת לומז'ה שנותר בגולה, למען החזקת התורה.

כעבור שנים אחדות, כשבאו ימי המלחמה הקשים, ה'סרטיפיקט', שכבר הוכן עבור רבי אייזל ורעייתו ושלושת ילדיהם לעלות ארצה, לא הגיע ליעדו, והם נרצחו שם בלומז'ה יחד עם שאר בני הישיבה. שרידי ישיבת מיר ששרדו את המלחמה, וזכו להכיר את רבי אייזל מימי שבתו במיר, כמו הגאונים רבי יונה ברומברג, רבי שמואל שכטר ורבי אליעזר פלצ'ינסקי, הגדירו את רציחתו במלחמה של עלם חמודות זה בטרם עת, כאחת האבדות היותר גדולות שחווה עולם התורה. לדידם אין ספק, שאילו היה נותר רבי אייזל בחיים - הוא היה אחד המאורות הגדולים שהיו מאירים בה.

מסיפור מופלא זה, יש להסיק את הנקודה האמורה:

לפנינו חתן וכלה צעירים, שבתחילת דרכם נקרה להם ניסיון מיוחד של ויתור, שבאופן טבעי היה אמור להיות קשה מאוד לעמוד בניסיון שכזה. אך עם רגישות היתר שגילו כלפי חברה יתומה, הסכימו לוותר את כל אשר להם למענה. נדוניה מרעישה שהסתכמה בסכום עתק, והיתה אמורה להעניק להם הרחבת הדעת לכל שנות הנישואין הראשונות, אך הצליחו בסופו של דבר לעמוד בשעת המבחן בגבורה ובשמחה.

והתוצאה הסופית היא, שלא די שהם לא הפסידו מאותו הניסיון של ויתור, אלא אף הרוויחו בכפל כפליים. במלחמה אמנם הם איבדו את כל אשר להם, אך המצוה הזאת שנזקפה לזכותם - לנצח עומדת!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' על חומש בראשית)

לחתן מיוחד כזה, שהבטיחו לו נדוניה גדולה ומכובדת ביותר, והוא מוכן לוותר על הכל, ולחיות בצמצום ובדוחק, כדי שלא יחסר מאומה לכלה יתומה!?"

אמר לו רבי יחיאל מרדכי: "סיבת חלישות הדעת היא, משום שאני יודע להתעסק עם בני אדם ולא עם מלאכים... ידעתי גם ידעתי שה' זיכני בחתן למדן, מיוחד במעלות, עילוי וצדיק מופלג, אבל לא ידעתי שזיכתי בחתן כה מופלא שמידותיו הן כשל מלאך!..."

דבר המכתב הגיע לאוזניו של מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, ששימש באותם ימים כראש אב בית הדין של לונדון. המקרה הקשה של היתומה שהופיע בו נגע לליבו. הוא השתומם ביותר מביתו וחתנו של הרב גורדון, שהסכימו לוותר על כל חלקם למען החברה, והחליט ליטול על עצמו את ענין גיוס כספי הנדוניה. לאחר מספר ימים הגיע למעונו של הרב באקשט, וביקש להרגיע את הרב גורדון כי הצליח לאסוף את הסכום הדרוש, גם עבור ביתו וגם עבור חברתה. אך לא הסכים למסור את המעטפה ובה ההמחאה הכספית לידיה, אלא התעקש לשלשה בעצמו לתא הדואר. "ברצוני לזכות", הסביר הרב אברמסקי את פשר התעקשותו, "אף בזכות זו של שלשול המעטפה לדואר..."

משהרבה רבי יחיאל מרדכי להתעכב בארצות הברית, ולא היה באפשרותו לחזור ללומז'ה, שיגר אליו רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי ורבי ירוחם ליוואוויץ ממיר מכתב, בו ביקשו ממנו רשות לערוך את החתונה מבלי שיהא נוכח בה. רבי יחיאל מרדכי הסכים לכך. ואכן החתונה נערכה באלול תרצ"ה, כשדמות אחת מרכזית נעדרה מאולם השמחה, דמותו של אבי הכלה.

זאת היתה אותה שמחת נישואין, שתאר רבי צבי מרקוביץ בערגה.

רבי צבי סיפר שלאחר החופה, המשגיח רבי ירוחם נשא דברים נרגשים, ובתוך הדברים אמר: "בעולם הגשמי ישנם גבולות ומחיצות המבדילות, אך בעולם הרוחני אין ענין של מרחק וגבולות. לכן הננו מושיטים יד למחותן

הפירוש הנפלא של ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל לברכת 'אשר יצר את האדם בצלמו', שיצא לו ממעשה יקר ערך במצלמה...

הרב בנימין גולד

"ויחור ליעקב וירב בלבן וישן יעקב" (בראשית ל"א, ל"ז)

אחרי עשרים שנה שלבן רודפו ברמאות וגזלנות, וגורם לו סבל צער ועינויים רבים, יעקב אבינו בורח כל עוד נפשו בו, ואחר כל זה לבן רודף אחריו להשיגו. כשהוא משיגו 'כועס' עליו יעקב: "ויחור ליעקב מאד וירב בלבן".

בעיניים שטחיות נראה, כי יעקב בריבו עם לבן אחר כל סבל של שנים, הטיח בו את האמת על גזלנותו, רמאותו ואכזריותו כלפיו, אבל הנה כמה פסוקים לאחר מכן, מגלה לנו התורה את אופן מריבתו של יעקב עם לבן, הוא אמר לו "מה פשעי ומה חטאתי כי רדפת אחרי?" הוא אינו צועק עליו 'רוצח', לא צועק עליו שהוא 'גזלן ורמאי', אלא מנסה לפייסו בתחנונים.

הארה גדולה מפרשה זו, מגלה לנו מרן המשגיח דשיבת חברון, הגה"צ ר' לייב חסמן בעל ה'אור יהל' צוק"ל. עד כמה גדולה היא השתיקה בשעת

מריבה! שעל זה אמרו חז"ל (תנחומא ויצא) "גדולה קפדנותו של אבות מפיוסן של בנים דכתיב 'ויחור יעקב וירב בלבן' ראה מה אמר לו בחרון אפו 'מה חטאי ומה פשעי'. לא הקניטו ולא הוכיחו, רק פייסו, והיא גדולה מפיוסן של בנים - דוד המלך שלא אבה לשלוח יד בשאול, ואמר 'כי אם ה' יגפנו או יומו יבא ומת במלחמה'". ובמה שבדיבורו הראה שרוצה במפלת שאול, זה כבר החשיבו חז"ל לפגם בדיבור בְּדָקוּת שְׂבָדָקוּת, כדי ללמדנו לדורות כיצד צריכה להיות הקפידה על השני שמציק לי, לא לרצות במפלתו לא להקניטו רק לפייסו ולחננו.

ועל זה אמרו חז"ל (חולין פ"ט): "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם פיו בשעת מריבה שנאמר 'תולה ארץ על בלימה'". אין לתאר גודל מעלתו של הבולם פיו בשעת מריבה, זה מעשה כואב וקטן לרגע, וגדול ומרומם לימים רבים!

...

מעשה נפלא ואמתי סיפר הרב יעקב שיש (אדרבה) על מעלת הבולם פיו בשעת מריבה:

לפני שנים רבות בחודש ניסן תשס"ט, הגיעו בני משפחה מארה"ב לארץ ישראל, כדי לחוג את חג הפסח. הם שהו בארץ כחודש ימים, חרשו אותה לאורכה ולרוחבה, וכמנהג תיירים הם היו מצוידים במצלמה, בה תיעדו כל מקום שאליו הלכו, בכל המקומות הקדושים, ואתרי התיירות, כשעל המלאכה מופקד אחד הבנים לו הייתה שייכת המצלמה היקרה.

לאחר כחודש הסתיים הביקור המוצלח, כשבאמתחתם חוויות מרגשות ונעלות, שכולן ספונות בתוך המצלמה, לזכרון מכל המקומות שהיו בארץ.

<< המשך מעמוד 9

כשישבו בני המשפחה במטוס, רצה אחד האחים לעבור על כל התמונות, להיזכר במקומות הקדושים בנופים ובחוויות, והנה... בלחיצה אחת קטנה וטעות אימה... כל התמונות נמחקו כאחת!!!
צעקות וכמעט הכאות נזרקו אליו מכל עבר 'אתה נורמלי?', 'כל הביקור הלך לאיבוד!', ועוד שלל צעקות, שלוה בטונים של כאב ותסכול נוראיים. האח שעשה זאת ישב מבוויש, כאוב ומתוסכל על מעשהו, מבלי שיש לו אף צד קטן כיצד להתגונן על מעשהו חסר האחריות.

רק אחד ישב, נשך את שפתיו ושתק...! היה זה האח בעל המצלמה, שהשקיע כחודש ימים עמל, יזע ויגיעה לצלם כל מקום בפווה הכי טובה... הוא שתק!! כשנחתו בשדה התעופה, והגיעו לביתם בבורו פרק, נגשה אחת האחיות לאחיה, בעל המצלמה, ובקשה ממנו להכנס לחדרה. כשהוא נכנס היא שפכה את כאב ליבה, על מצבה האומלל שהיא כבר בת עשרים ושבע שנים, ועדיין

לא רואים באופק שום ישועה לשידוך. היא ספרה לו, כפי שהוא יודע, על מצבה, על הטלטלות שהיא וההורים עוברים בכל מה שקשור לשידוכיה, וישועה אין!

ואז היא אמרה לו בקול בוכים: "עמדתי במטוס, ראיתי את כולם צועקים מרה על אחינו שמחק את התמונות, ואתה... בעל המצלמה והמצלם... שתקת!! אחי היקר!", היא התחננה אליו בקול בוכים, "אתה יודע מה כתוב על הבולם פיו בשעת מריבה! אנא ברך אותי עכשיו שאמצא מהר את זיווגי!". האח התרגש עד מאד, ובדמעות ברך את אחותו ואמר: "אני מברך

אותך שעד יום ההולדת שלך תתארוסי!".

לא חלפו ימים רבים, ואחד השדכנים הציע הצעה שכלל לא עלתה עד עכשיו על הפרק, השידוך התקדם במהירות, ובראש חודש סיון, יומיים לפני יום הולדתה, שברו צלחת בשעה טובה ומצלחת!

כשמע הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל על המעשה המרגש הזה, אמר בהלצה: "על המעשה הזה ניתן להמליץ את אחת מברכות הנישואין 'אשר יצר את האדם בצלמו... והתקין לו ממנו בנין עדי עד' - המצלם ששתק - 'בצלמו' - זכה וממעשה זה 'התקין לו ממנו בנין עדי עד', ממצלמה זו הותקן בית בישראל לעדי עד"...

לחפש מדי יום-יומיים מקום אחר לאכול".

המשגיח נעץ בי את עיניו הטהורות ואמר: "עכשיו אתה מבין שלאכול בחדר אוכל - זה פנסיון?".

ואז הבנתי כמה עלינו להודות לקב"ה גם על הדברים שנראים פשוטים, יומיומיים, שאין בהם משהו מיוחד. להבין כי גם דברים אלו הם חסד ה', ואין בעולם שום דבר "פשוט". אף אחד לא חייב לי כלום.

אם נפנים את התובנה הזאת, יקל עלינו לעבור את החיים בפחות כעסים, בפחות תלונות, עם יותר ויתור זה לזה, יקל עלינו "להתכופף" בעת הצורך שהרי "הכל לטובה".

(דורש טוב - סוכות)

בפנסיון".

"כבוד המשגיח", אמרתי. "אינני מחפש לאכול בפנסיון. אני בסך הכל מבקש לאכול בחדר האוכל של הישיבה".

המשגיח הזדקף, עם כל שבועים שנות חייו, הסתכל לי בתוך העיניים, ואמר: "לאכול בחדר אוכל - זה פנסיון! אין לך פנסיון גדול יותר מזה!..."

כשהוא ראה שלא הבנתי את הדברים, החל להסביר: "דע לך, בחור צעיר, כשאני הייתי בגילך, לא היה לנו חדר אוכל בישיבה. היינו אוכלים 'ימים'.

יום אחד אוכלים אצל בעל הבית הזה, ויום אחר אצל בעל הבית אחר. היו ימים שגם לא היה אצל מי לאכול. אם הזדמן לבחור לאכול במשך חודש שלם אצל אותו בעל הבית - היו כולם מקנאים בו! בדרך כלל היה צורך

בשורה ללומדי 'הדף היומי בהלכה': רבני 'שערי הוראה' במענה טלפוני מסביב לשעון

הרבנים ישיבו לשאלות בהבנה ובהלכה למעשה ללומדי 'דף היומי בהלכה'
מהשעה 8 בבוקר ועד חצות הלילה • למוקד המשיבים: 077-2613337

חצות הלילה: "שעות הפעילות של המוקד מתחלקות בין 11 רבנים, מורי הוראה, שמשיבים לשאלות לפי תור קבוע, כשהמערכת מפנה את השיחה באופן אוטומטי לרב שאמור לענות באותה השעה".

לדבריו, המערכת כוללת גם הפניה של השיחות לכלל הרבנים המשיבים, גם אלו שאין זו השעה שבה הם אמורים להשיב. "אם הרב שאמור להשיב באותו הזמן אינו עונה לטלפון, או שהוא עסוק בשיחה עם מי שפנה אליו קודם לכן, השיחה תעבור אוטומטית לכל הרבנים המשיבים, עד שאחד מביניהם יענה לפניה".

ב'דרשו' מעודדים את הציבור לפנות לקווים, ולקבל הסברים על הנושאים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי בהלכה', אך מזכירים כי יש להימנע משיחות ארוכות וממושכות, ויש בכך משום 'חב לאחריני', לנוכח העומסים הצפויים על הקווים, במיוחד בתקופות בהן נלמדות הלכות מורכבות יותר, ופחות פשוטות להבנה.

"ב'דרשו' פועלים על מנת להנגיש את הלימוד לציבור", מוסיף הרב ויינגרטן: "כך למשל הדפסת המשנה הברורה במהדורת 'דרשו', נועדה מלכתחילה להקל על לומדי 'הדף היומי בהלכה', שיצאו עם הלכה למעשה לפי שיטות גדולי זמנינו. בפועל הפך המשנה ברורה במהדורה זו למבוקש ונפוץ בכל רחבי העולם היהודי, גם ללא כל קשר ללימוד 'הדף היומי בהלכה'. כעת יוצא 'דרשו' בעוד פרויקט שבעזרתו ה' ירבה כבוד שמים, ויביא לתוספת משמעותית במספר לומדי 'הדף היומי בהלכה'".

בשורה ללומדי 'הדף היומי בהלכה': רבני 'שערי הוראה' במענה טלפוני מסביב לשעון
ארגון 'דרשו' שמח להודיע על שירות חדש לטובת רבבות הלומדים: מוקד מיוחד לשאלות בהבנה ובהלכה למעשה, בנושאים הנלמדים על פי סדר 'הדף היומי בהלכה', בכל שעות היום ועד חצות הלילה, מפי רבנים ומו"צים ידועי שם, מבכירי רבני בית ההוראה 'שערי הוראה' בראשות הגרש"א שטרן שליט"א, רב מערב בני ברק ובעל ה'שביבי אש'.

היוזמה יצאה בימים האחרונים לדרך, מתוך מטרה להגביר את לימוד 'הדף היומי בהלכה' באיכות ובכמות, באמצעות מתן מענה לכל פונה, על ידי רבנים מורי הוראה, הנערכים מראש בלימוד מקיף ויסודי של הנושאים הנלמדים על פי סדר 'הדף היומי בהלכה', עם הטור, השו"ע ונושאי כליהם ועד לפסיקותיהם של גדולי האחרונים בנושאים אלו.

"מדובר ביוזמה שאנחנו עובדים עליה כבר זמן רב", אומר הרה"ג ר' נתן ויינגרטן, ראש מערך שיעורי 'הדף היומי בהלכה'. "הרעיון קדם עור וגידים זה מכבר, אבל רק עכשיו הוא בא לידי ביצוע, בין היתר בזכות התמיכה הגדולה של הגאון הגדול, רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, שעודד אותנו לבצע בפועל את התוכנית, וההירתמות המלאה של נאמן ביתו, הרב חיים משה כץ".

הרב ויינגרטן מסביר שהחל מהשעה 8:00 בבוקר יכולים הפונים להתקשר לטלפון של מוקד השיעורים והמידע של 'דרשו', שמספרו 077-2613337, שלוחה 8, ולקבל מענה עד

מטוס נוסעים שנחת במהלך השבת, האם מותר לצאת ממנו?

מהמטוס כל השבת. ע"פ דברי החת"ס כתב בס' בית ישראל (להגר"י טויסיג זצ"ל עמ' קנ"ז בשם בנו) שמכאן רמז וסמך למנהגם של ישראל לעשות מי שברך ולנדוד לצרכי בית הכנסת בשעת קריאת התורה ביום השבת וכן לערוך מגביות ולדרוש דרשות לטובות הישיבות בש"ק קודם קריאת התורה. שכיון שויפגע במקום היה בליל שבת, ושם שכב לישון, א"כ מה שכתוב (בסמוך פסוק יח) 'וישכם יערב בבוקר' היה זה בבוקרו של יום השבת ואז נדר נדר, כמ"ש (פסוק כ') וידר יעקב נדר וכו'.

לערוך מגביות ולדרוש דרשות לטובות הישיבות בש"ק קודם קריאת התורה. שכיון שויפגע במקום היה בליל שבת, ושם שכב לישון, א"כ מה שכתוב (בסמוך פסוק יח) 'וישכם יערב בבוקר' היה זה בבוקרו של יום השבת ואז נדר נדר, כמ"ש (פסוק כ') וידר יעקב נדר וכו'.

”ויפגע במקום וילך שם” (בראשית כח, יא)

מובא בחז"ל (ברכות כו:): ש'ויפגע' זה לשון תפילה, ומכאן שיעקב אבינו תיקן תפילת ערבית. וכותב החתם סופר שהיום שיעקב אבינו הגיע להר המוריה היה בערב שבת, וא"כ תפילת ערבית זו היתה תפילת ליל שבת. וממשיך שם שלפ"ז מה שנאמר בהמשך (כט, א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, היה זה ביום השבת, וכיצד הלך בשבת מחוץ לתחום. אלא שיעקב קפץ ע"י שם המפורש, וכיון שאין תחומין למעלה מעשרה טפחים, לכן לא היה לו איסור ללכת חוץ לתחום, ע"כ. ויש להעיר שאף אם אין תחומין למעלה מעשרה, אולם לגבי העובר מרחק של יותר מ"ב מיל יש להחמיר אף אם עבר בקפיצת הדרך ע"י שם המפורש, כמבואר ברמ"א (או"ח סי' ת"ד סעי' א') וז"ל: מיהו אם היה הולך בדרך זה או ע"י קפיצת שם מתוך י"ב מיל חוץ ל"ב מיל אזלינן לחומרא למ"ד תחומין י"ב מיל הוי דאורייתא. וכאן אמנם יעקב קפץ ע"י שם המפורש, אולם מהר המוריה עד ארץ בני קדם, הוי בוודאי יותר מ"ב מיל, והו"ל להחמיר בזה, וצ"ע. וראה בס' נתיבות שבת (להגר"י בלויא זצ"ל פמ"ה סעי' ט"ו) לגבי יציאה ממטוס שהגיע בשבת ממרחק של יותר מ"ב מיל, שזה דומה למקרה של קפיצה ע"י שם למעלה מעשרה ויותר מ"ב מיל, שיש להחמיר ולא לצאת

מה הקשר בין יעקב אבינו ל"שער האריות" שבירושלים העתיקה?

חטא" שפירושו שער האריה (שער האריות), משום שיש בראשו אריות החצובים באבן, ו"אבב" פירושו בערבית "שער" ו"חטא" פירושו בערבית אריה, ולפ"ז מרומז בתיבת "אחטנה" על "אריה" שהוא "חטא" בערבי, וזה פלא, ע"כ.

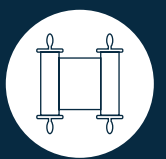

”זה עשׂים שנה אנכי עמך” (בראשית לא, לח)

בבראשית רבה (עד, יא) מובא על פסוק זה, שהקב"ה גזר שהאריה יאכל ויטרוף מצאנו של לבן, ואמר יעקב ללבן, כל זמן שהייתי רועה צאן אצלך, לא נתתי לאריה לטרוף מצאנך, ובזה הייתי חוטא - "אנכי אחטנה", שלא נתתי לאריה לאכול כמו שגזר עליו הקב"ה. ובפי' מהרז"ו שם כתב, שהאריה רמוז כאן במילה "טרפה", וכמו שכתוב "והארי על טרפו" (ישעיה לא, ד), "אריה טורף ומענתיו טרפה" (נחום ב, ג) וכתב שם שנראה לרמוז את האריה במילה "אחטנה", ע"פ מה ששמע מפי איש אמונים מעיה"ק ירושלים, שיש שם שער אחד שנקרא בערבי "אבב

- מדוע מותר להשתמש בשם 'יעקב' ואלו השם 'אברם' אינו קיים עוד?
- מדוע קראה לאה לבניה שמות המזכירים חסרון?
- מה היה יסוד החשש של רחל שתינשא לעשו?
- מדוע נהג יעקב בחרון אף כלפי רחל?

השאלות
בפרשת
השבוע

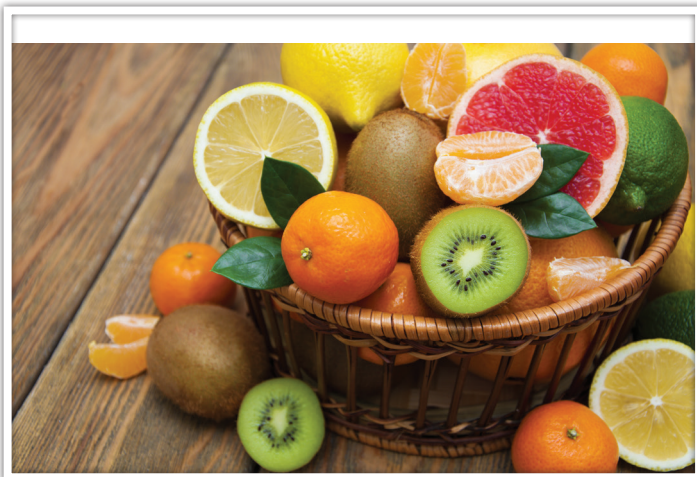
כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

מעשה היה בפני הגר"ש סלנט זצ"ל, בשליח שהפריש מעשר שני לפני שטימא את הפירות, והורה שהמעשר בטל

בעניין פדיון מעשר שני בירושלים מעשר שני שנטמא • האם הרובע היהודי נידון בירושלים
האם מותר לטמאות מע"ש בזה"ז

אם לא טמא את הפירות לפני ההפרשה, בפשטות יש איסור לטומאת מעשר שני טהור, והטור כתב (בסי' של"א) שבזמן הזה שאי אפשר לאכול מותר לטמאות ולפדות, והפרישה והט"ז פי' כוונתו לטמאות לפני גמר מלאכה, אבל החזו"א שביעית (סי' ה' סק"י) הוכיח שהכוונה גם לאחר הפרשה, שכיון שאינו עומד לאכילה מותר לטמאותו במקום הפסד, שע"ז יוכל לפדות ולאכלו וכ"ד החרדים והחכמת אדם.

בשו"ת הר צבי זרעים (סי' קט"ז) כתב שמעשה היה בפני הגר"ש סלנט זצ"ל, בשליח שהפריש מעשר שני לפני שטימא את הפירות, והורה שהמעשר בטל כיון שהמשלח לא שלח אותו לקלקל, ובודאי אינו רוצה שיפריש מעשר שני בצורה שלא יוכל לפדותו.
מעשה באדם ירא שמים שנזדמנו לו תפוזים של טבל ובא לעשרם בברכה, והסתכל בלוח שנה והיה כתוב שזו שנת מעשר עני, והפריש מעשר עני ואכל מן הפירות, ושתי טעויות טעה: האחת שפירות נקבעים בשנת מעשר לפי החנטה, וא"כ כיון שחנטו בשנה קודמת דינם כמעשר שני, וגם לשיטת שתפוזים דינם כאתרוג שהקובע הוא הלקיטה, אבל לפני ט"ו בשבט זה עדיין של שנה שעברה, שראש השנה לפירות זה ט"ו בשבט, לכן יש ליהרר להתייעץ עם חכם שלא להיכשל בהלכות מעשרות.

מסכת מכות יט:

כאשר מפרישים מעשר שני בזמנינו, שאין בית המקדש קיים, אי אפשר לאכול גם מפני שהמעשר טמא, ואם המעשר טהור באופן שהפירות לא נרטבו מהקדירה ולא הוכשרו לקבל טומאה, אבל אנחנו בחזקת טמאים למת ואין לנו אפר פרה אדומה, וגם בירושלים חרבה וא"א לאכול מעשר שני בירושלים רק כשבית המקדש קיים.
יש הלכה נוספת שאין פודים מעשר שני בירושלים, וזה נוהג גם כשאין בית המקדש.

מעשה יש לדון כיצד נפריש מעשר שני בזמנינו, בתוך גבולות העיר העתיקה בירושלים, שהרי לא נוכל לפדות ולאכול.

הנה בגמ' מכות דף יט: מבואר שמעשר שני שנטמא פודים אותו אפילו בירושלים, וכן פסק הרמב"ם פ"ב ממע"ש ה"ח והשו"ע יו"ד סי' של"א סעיף קל"ה.

אך בספר כפתור ופרח (פרק מ"א) מחדש שבזמן הזה לא נוהג ההיתר לפדות מעשר שני שנטמא בתוך ירושלים, וטעמו שמה שמותר לפדות מעשר שני שנטמא זהו בזמן שביית המקדש קיים, וישתמש בדמי הפדיון לאכול את הפירות שיקנה בהם בקדושת מעשר שני, אבל בזמן הזה שלא יכול להשתמש בפדיון - לא מועיל לפדות.

הרדב"ז (ח"ג סי' תשל"א) חלק על הכפתור ופרח וכתב שיש לנהוג בפדיון גם בזמנינו, מארבע טעמים:

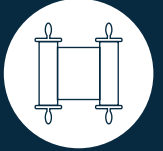
- א. שעיקר התרומות ומעשרות בזמנינו הן מדרבנן
- ב. שזה יבול נכרי [בזמנינו לא תמיד שייך טעם זה שיש הרבה יבול יהודים]
- ג. שהפירות נטמאו.
- ד. שאין הדבר ברור ששכונת היהודים היא מכלל ירושלים. והכפתור ופרח (סוף פרק מ"א) דן האם הרובע היהודי הוא מכלל קדושת ירושלים, או שהוא בכלל עיר ציון ששם קברי מלכי בית דוד, והרדב"ז (ח"ב סי' תרל"ג) העלה ע"פ המסורת שביד הגוים, שקורים לשכונת היהודים 'ציון', ומפתח השוק ואילך קורים 'אל קודס'.
למעשה נקטו הפוסקים לפדות מעשר שני שנטמא בירושלים בזמן הזה. לכן יש להקפיד שלפני שמפריש מעשר שני יהיו הפירות רטובים ומוכשרים לטומאה, ויטמאם כדי שיוכל לפדות, ואח"כ יפריש מעשר שני.

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

מהי הכמות שצריך לשתות מיין הקידוש? מדוע עדיף לקדש על יין אדום? והאם פיסטור נחשב כבישול?

כמות היין הנדרשת לקידוש ולשתייה

- בכוס הקידוש צריך שתהיה כמות יין של 'רביעית' לפחות, אולם אין צורך לשתות ממנה, אלא כ'מלוא לוגמיו' של לחי אחת, כלומר, כמלוא לחי אחת מנופחת, (לוגמא = לחי).
- כשאחד מוציא אחרים ידי חובתם בקידוש - מצוה מן המובחר שכל השומעים יטעמו מעט מהיין, ואין שיעור לטעימה זו. ויש להקפיד שלפחות אדם אחד ישתה 'כמלוא לוגמיו'.
- וראוי שהשותה כמלוא לוגמיו יהיה דווקא המקדש, כיון שיש אומרים שבשתיית אחד השומעים אין יוצאים ידי חובת קידוש.
- בדיעבד, אם טעמו כל שומעי הקידוש מהיין, וכל הטעימות יחד היו בכמות של מלוא לוגמיו, יצאו ידי חובה על אף שאיש מהם לא שתה כמלוא לוגמיו, ואף אם המקדש עצמו לא טעם כלל מהיין.

'הפסק' בין הקידוש לשתיית היין

- מי שקידש בליל שבת, והפסיק בדיבור בין ברכת הקידוש לשתיית היין - ישוב ויברך הגפן, ואינו צריך לשוב ולקדש.
- מי שקידש על היין, ובטרם שתה ממנו נשפך - יביא יין נוסף, ויברך הגפן שנית, כיון שלא הייתה דעתו עליו בשעת הברכה, וישתה 'כמלוא לוגמיו'.
- מי שקידש על משקה שסבר שהוא יין, ונמצא שהוא מים - יקדש שנית על היין. ואם היה בדעתו בתחילת הקידוש לשתות מיין נוסף הנמצא לפניו - ישתה מהיין כמלוא לוגמיו, ולא יקדש שנית.

היין הכשר והראוי לקידוש

- ניתן לקדש על מיץ ענבים, אך מצוה מן המובחר לקדש על יין שעברו עליו לפחות ארבעים יום מעת סחיטתו מן הענבים.
- הוספת מים למיץ ענבים טהור כדרך שמוסיפים ליין - יש אומרים שניתן להוסיף בהתאם לחוזק טעם המיץ, ויש אומרים שאף תוספת של מעט מים פוסלת את מיץ הענבים.
- אסור לקדש ולהבדיל על יין שריחו רע, וכן אסור לקדש ולהבדיל על יין שהיה מגולה למשך זמן מה, מחשש לקלקול טעמו וריחו.
- נאמר בספר משלי: "אַל תִּרְא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם", ופירושו - אל תתן עיניך ביין שמראיתו אדומה. ולמדו חכמים מכך, שהיין האדום משובח מן הלבן, ולכן מצוה לקדש ולהבדיל על יין אדום.
- נחלקו הפוסקים בנוגע לכמות המים שניתן להוסיף על היין ולא יבטל ממנו 'שם' יין: יש שכתבו שניתן להוסיף עד שהמים יהוו שליש מהתערובת, ויש שכתבו כי די בכך שהיין מהווה רוב בתערובת.
- יין מבושל או ממותק - ברכתו הגפן ומקדשים עליו, אך כשאין הבדל באיכות היין - ראוי לקדש על יין בלתי מבושל. ופיסטור אינו נחשב כבישול לענין זה.

ה'כביצה' וה'רביעית' בזמנו

- לדעת אחרונים רבים, הביצים התקטנו למחצית מגודלן בזמן חז"ל. דעה זו מכונה 'השיעור הגדול', כיון שהיא מצריכה שתי ביצים כנגד כל 'כביצה' שבזמן חז"ל. ולדעת פוסקים אחרים, מידת הביצה לא השתנתה, ודעה זו מכונה 'השיעור הקטן'.
- מידת הביצה השנויה במחלוקת הנ"ל, משליכה להלכה על מידת ה'רביעית', שנפחה ביצה ומחצה; ועוד. ולהלכה: דעת המשנה ברורה שבדינים דאורייתא חובה להחמיר. ודעת החזון איש שעיקר ההלכה כשיעור הגדול.